

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra hudební výchovy

Hudební preference a emocionální složky osobnosti adolescentů

Diplomová práce

Vypracovala: Bc. Petra Skácelík Šulcová

Vedoucí práce: prof. PaedDr. Jiří Luska, CSc.

Olomouc 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.

V Olomouci dne

.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu diplomové práce prof. PaedDr. Jiřímu Luskovi, CSc. za odborné vedení mé práce, jeho čas, věcné připomínky, cenné rady a ochotu při konzultacích.

Anotace

Diplomová práce se zabývá hudebními preferencemi a emocionálními reakcemi adolescentů. Hlavním cílem práce je přinést přehled o tom, jakým hudebním žánrům dávají dnešní adolescenti přednost a jaké emoce pociťují při poslechu vybraných žánrů. Práce je rozdělena do dvou částí, teoretickou a praktickou část. Teoretická část je zaměřena na hudební preference, faktory ovlivňující hudební preference, významné české i zahraniční výzkumy 20. a 21. století, hudbu a její vliv na emoce a teoretické pojetí období adolescence. Praktická část využívá kvantitativní metodu výzkumu za pomoci zvukového dotazníku, která zahrnuje vzorek respondentů v adolescentním věku. Zvukový dotazník je zaměřen na oblibu hudebních žánrů a na hudbou vyvolané emocionální reakce. Praktická část práce obsahuje kompletní výsledky výzkumu u jednotlivých hudebních žánrů a vyhodnocení emocionálních reakcí prožitých při poslechu ukázek. Výsledky výzkumu této diplomové práce mohou být přínosem pro oblast hudební psychologie, vzdělání či terapeutického využití hudby.

Klíčová slova:

Hudební preference, hudební žánry, adolescence, emocionální reakce, hudební prožívání

Annotation

The diploma thesis deals with musical preferences and emotional reactions of adolescents. The primary aim of the thesis is to provide an overview of the music genres preferred by today's adolescents and the emotions they experience while listening to selected genres. The whole thesis is divided into two parts, a theoretical and a practical part. The theoretical part is focused on musical preferences, factors influencing musical preferences, significant Czech and foreign researches of the 20th and 21st centuries, music and its influence on emotions and the theoretical concept of adolescence. The practical part uses a quantitative research method using an audio questionnaire, which includes a sample of respondents in the adolescent age. The audio questionnaire is focused on the popularity of musical genres and on the emotional reactions evoked by the music. The practical part of the work contains complete research results for individual musical genres and evaluation of emotional reactions experienced while listening to samples. The research findings of the thesis can contribute to the field of music psychology, education, and the therapeutic use of music.

Key words:

Musical preferences, music genres, adolescence, emotional reactions, musical experience

Obsah

Úvod.....	7
1. Hudební preference	8
1.1 Vymezení pojmu preference a vkus	8
1.2 Faktory s vlivem na hudební preference.....	8
1.3 Hudba v běžném životě	9
1.4 Vliv pohlaví na hudební preference.....	10
2. Výzkumy hudebních preferencí.....	12
2.1 Výzkumy hudebních preferencí ve 20. století.....	12
2.2 Výzkumy hudebních preferencí 21. století.....	13
3. Hudba a její vliv na emocionální složky osobnosti adolescentů	25
3.1 Prožívání při poslechu hudby	25
3.2 Teorie primárních emocí Roberta Plutchika.....	27
3.3 Typy hudby a emoční reakce.....	28
3.4 Proměny hudby v emoce	29
3.4.1 Kmenové reflexy	30
3.4.2 Synchronizace rytmů.....	30
3.4.3 Evaluativní podmiňování	30
3.4.4 Emoční přenos.....	31
3.4.5 Vizualní představy.....	31
3.4.6 Epizodická paměť.....	31
3.4.7 Hudební předvídavost	31
4. Adolescence.....	32
4.1 Teoretická pojetí adolescence.....	32
4.1.1 Adolescence jako bouře a konflikt.....	32
4.1.2 Adolescence jako čas pro splnění vývojového úkolu.....	33
4.1.3 Adolescence jako proces učení, poznávání a přijímání nových rolí	33
4.2 Adolescenti a socializace.....	34
4.2.1 Sociální role.....	34
4.3 Změny v adolescenci	35
4.4 Identita adolescentů	36
4.5 Emocionalita adolescentů	37
5. VÝZKUMNÁ ČÁST	38
5.1 Úvod	38
5.2 Cíle výzkumu.....	38

5.3	Výzkumné otázky:.....	38
5.4	Stanovení hypotéz.....	38
5.5	Výzkumný soubor.....	39
5.6	Postup při sběru dat	39
5.7	Výzkumné metody.....	39
5.8	Zvukový dotazník	39
5.9	Zpracování výsledků.....	40
6.	Interpretace výsledků výzkumu	41
6.1	Hudební preference adolescentů dle průměrné hodnoty	41
6.1.1	Hudební preference adolescentů dle procentuálního podílu	42
6.2	Převažující emoce vyvolané poslechem ukázek.....	45
6.2.1	Pop music	45
6.2.2	Rock/hardrock	46
6.2.3	Heavy metal.....	47
6.2.4	Country a folk.....	48
6.2.5	Rap/hiphop	49
6.2.6	R&B/soul.....	50
6.2.7	Elektro dance.....	51
6.2.8	Jazz	52
6.2.9	Disco.....	53
6.2.10	Klasická hudba	54
6.3	Vyhodnocení hypotézy č. 1	55
6.4	Vyhodnocení hypotézy č. 2	58
6.5	Vyhodnocení hypotézy č. 3	61
6.6	Zhodnocení praktické části.....	64
	Závěr.....	65
	Zdroje.....	66
	Seznam použité literatury	66
	SEZNAM OBRÁZKŮ:	69
	SEZNAM GRAFŮ:	69
	SEZNAM TABULEK	69
	Přílohy	71

Úvod

Nedílnou součástí života adolescentů je hudba a s ní spojený velký příliv emocionálních prožitků. V posledních desetiletích bylo tomuto tématu věnováno několik významných výzkumů. S přibývajícím dobou se zájmy adolescentů mění, a to i jejich hudební preference. Kvůli společenským, kulturním a technologickým změnám nemusí hudba, dříve populární a oblíbená, již dnes odpovídat preferencím a vkusu mladých jedinců. Jejich výběr hudby ovlivňují současné hudební trendy a vývoj nových hudebních žánrů.

V této diplomové práci se zaměřuji na průzkum hudebních preferencí adolescentů spojený s jejich emocionálními prožitky. Cílem práce je především zmapovat, jaké hudební žánry dnešní mladí lidé preferují a jaký vliv mají různé hudební žánry na jejich emocionální prožívání. Součástí práce je identifikace současných populárních hudebních žánrů a analýza jejich vlivu na emoční prožívání mladých jedinců. Práce dále zkoumá, zda mají preferované žánry adolescentů nějaké společné vlastnosti, jako např. rychlé tempo, výrazný rytmus či zjednodušenou metroritmickou strukturu a zda preferované žánry vyvolávají pozitivní nebo negativní psychické stavy.

V teoretické části práce se zabývám významem hudebních preferencí, faktory ovlivňujícími hudební preference a rolí hudby v běžném životě. Další kapitola je zaměřena na významné české i zahraniční výzkumy hudebních preferencí ve 20. a 21. století, na které dále navazuji ve výzkumné části práce. Třetí kapitola se zabývá hudbou a jejím vlivem na emocionální složky osobnosti adolescentů, konkrétně prožitky při poslechu hudby, emočními reakcemi dle typů hudby, procesem proměny hudby v emoce a teorií primárních emocí. Poslední kapitola teoretické části se zaměřuje na adolescenci a její teoretické pojetí, socializaci, změny a identitu v období adolescence.

V rámci praktické části se věnuji výzkumu hudebních preferencí a emocemi prožitými při poslechu vybraných hudebních žánrů. Konkrétně se jedná o žánry pop music, rock/hardrock, heavy metal, country/folk, rap/hiphop, R&B/soul, elektro dance, jazz, disco a klasická hudba. Pro výzkum využívám kvantitativní metodu, která zahrnuje sběr dat prostřednictvím zvukového dotazníku. Poslední kapitola práce obsahuje výsledky výzkumu a zhodnocení hypotéz.

Výsledky výzkumu této diplomové práce mohou být přínosem pro oblast hudební psychologie, vzdělání či terapeutického využití hudby. Můžou také pomoci lepšímu porozumění prožívání adolescentů a důvodům jejich hudebních preferencí.

1. Hudební preference

1.1 Vymezení pojmu preference a vkus

Hudební vkus neboli hudební preference (z lat. *praefero* – stavím do popředí, dávám přednost) lze definovat jako dlouhodobé, ustálené, neměnné upřednostnění určitého druhu hudby, autora nebo interpreta (Russell, 1997). Mikuláš Bek (2003, s. 30) hudební preference nedefinuje jako upřednostňování jednoho žánru před druhým, nýbrž jako míru zmapování hodnotového žebříčku posluchače.

Oba pojmy, preference i vkus, úzce souvisí s kvalitou hudebních postojů a jsou téměř považovány za synonyma. Ačkoli pojetí hudebního vkusu spadá do kategorie hudební estetiky, týká se vkus i lidského chování, způsobu života a je odrazem osobitého přístupu jednotlivce k hodnocení reality. Dle Poledňáka (1984, s. 409) je vkus systém preferencí a hodnocení, uplatňovaných v oblasti umění, módy a životního stylu, jež je formován díky kulturní determinaci a přejímáním kulturních vzorců.

Otázka vkusu lze pojmout ze dvou pohledů, a to *autentického neboli individuálního vkusu*, kde vkus odpovídá osobní minulosti a volby člověka, nebo vkusu *aspiračního*, který je projevem respektované společenské normy. V běžném životě se tyto dva pohledy střetávají a vlivem masmédií či výchovně-vzdělávacím procesem mají nespočet podob. Hudební vkus je na jednu stranu vytvářen ve vnitřním světě jednotlivce, je ovlivněn jeho temperamentem, charakterovými vlastnostmi, předchozími hudebními zkušenostmi a emocionálními prožitky. Na druhou stranu má na vytváření hudebního vkusu vliv vnější, a to např. vzdělání, propagace určitých uměleckých hodnot či jakákoli estetická kritika (Sedlák, Váňová, 2013, s. 94).

1.2 Faktory s vlivem na hudební preference

Preference je založena na možnosti svobodné volby a vyjádření svého postoje. V souvislosti s hudebními preferencemi se v zahraniční literatuře vyskytují pojmy *posluchačská skupina* (*taste publics* – uskupení lidí s podobnými nebo stejnými preferencemi) či *žánrová kultura* (*taste culture* – obliba konkrétních hudebních žánrů v určité kultuře) (Gans, 1974). Hudební a osobní život zejména adolescentů je odrazem současné proměny vývoje společnosti a kultury. Existuje celá řada faktorů, která ovlivňuje hudební preference adolescentů, zvláště pak reciproční vztah mezi hudebními preferencemi a osobnostními rysy jedinců. K. E. Rosengren (1985) ve své tzv. *teorii uspokojení* tvrdí, že „*lidé s určitými*

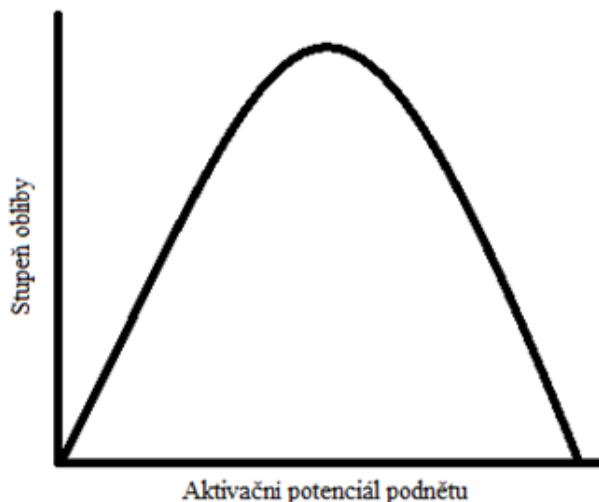
psychickými vlastnostmi vyhledávají konkrétní hudební žánry, jejichž konzumace jim přináší osobní potěšení“ (Sedlák, Váňová, 2013, s. 95). Podle zahraničních výzkumů věnovaných sociálním determinantům hudebních preferencí má na hudební preference vliv příslušnost k dané sociální třídě. Zkoumán je také vliv kultury, subkultury a dalších socializačních faktorů jako je vzdělání, sociální skupiny nebo soudržnost vrstevníků (Russel, 1997).

1.3 Hudba v běžném životě

Lidé všech věkových kategorií se s hudbou setkávají v běžném životě při každodenních rutinách, v práci, ve škole, v obchodě, restauraci, zábavě atd. Při těchto každodenních situacích, tak mohou své estetické hodnocení hudby měnit, proto je důležité tyto situace brát ve studii do úvahy. Představitel experimentální estetiky Berlyne (1971), přišel s psychobiologickým vysvětlením preferencí během každodenního poslouchání hudby. Velmi důležitým rysem ovlivňující preferenci hudby je tzv. stupeň aktivace, který je u posluchačů vzbuzován při poslechu hudby. Z tohoto pohledu je nutné rozlišit, zda je hudba uklidňující či excitační. Berlyneho teorie je založena na tzv. aktivačním potenciálu podnětu, který je definován jako „*množství aktivity, kterou podnět vzbuzuje v retikulární aktivační soustavě mozku*“ (Franěk, 2007). Při aplikaci této teorie na hudební preference lze tvrdit, že posluchači dávají přednost hudbě přiměřené, ne příliš excitační ani příliš uklidňující. Určité potvrzení této teorie je možné sledovat u vzrůstu a následného úpadku popularity hraných písní v komerčních rozhlasových stanicích. Vzrůst povědomosti skladby vede k její oblibě, avšak při překročení určitého stupně obeznámenosti skladby, její obliba najednou klesá (Berlyne, 1971).

Další potvrzení Berlyneho teorie lze nalézt u Jakobovitse (1966), který při opakovaném přehrávání skladby vyzoroval, že se zvyšuje její obliba. Důvodem je počáteční prezentace skladby, při které se lidé o daném podnětu dozvídají. Po určité době, kdy je daný podnět lidem dobře znám, již nepřináší nové informace a posluchači jsou jim přesyceni. Tehdy klesá obliba dané skladby. Podle výzkumů Russella (1987) je důležitá frekvence hraní skladby – přehrávání skladby po určitou dobu vede ke vzrůstu její popularity a obeznámenosti, avšak po určité době další opakování písně vede k úpadku její obliby. Russellova teorie je ve shodě s Berlyneho psychobiologickou teorií preference, kterou je možno znázornit křivkou ve tvaru obráceného U (Berlyne, 1971). Křivka znázorňuje vztah mezi aktivačním potenciálem podnětu a preferencí.

Nejvíce jsou posluchačům líbivé podněty se středním stupněm aktivačního potenciálu, poté obliba postupně klesá a směřuje k oběma extrémním stupňům potenciálu.

Obr. č. 1 Vztah mezi oblíbeností hudby a aktivačním potenciálem, (Berlyne, 1971)

Podle zahraničních studií je možné nalézt vazbu mezi vkusem hudby a osobnostními rysy posluchačů. Mezi autory zabývající se souvislostí mezi hudebními preferencemi a osobnostními rysy patří Schwarz a Fous (2003), dle kterých existují tři skupiny posluchačů. První skupina preferuje tzv. „light music“ neboli „lehkou hudbu“ (taneční hudba, popová hudba), druhá skupina preferuje tzv. „heavy music“ neboli tvrdou hudbu (rocková hudba, metal) a poslední skupina nemá vyhrazený vkus. U posluchačů „tvrdé hudby“ autoři zjistili větší míru extravertizace, asociálního chování a vzdoru proti autoritám. Skupina posluchačů „lehké hudby“ byla více přizpůsobivá a měla větší tendence k potlačování svých emocí. Třetí skupina posluchačů s nevyhrazeným vkusem si hudbu vybírala podle nynější nálady a byla také bezproblémovou skupinou.

1.4 Vliv pohlaví na hudební preference

Patrné rozdíly v hudebních preferencích je možné hledat u dospívajících chlapců a dívek. V období puberty jsou vývojové procesy spojeny se zvyšujícím se zájmem o populární hudbu, hlavně u dívek, které začínají mít největší zájem o hudbu kolem 15. roku života. Mezi přitažlivé náměty písní pro dívky jsou především láska a romantika, které v populární hudbě

dominují (Kořínek, 2008). U většiny popových chlapeckých skupin (např. One Direction) či chlapeckých interpretů (např. Justin Bieber) je možné sledovat jejich zvyšující se popularitu, a to hlavně díky jejím fanouškům převážně z řad ženského pohlaví. Mladí zpěváci zpívající romantické písně jsou velkým lákadlem pro dospívající dívky. Podle americké studie Steele and Brown (1995) vyhledávají mladé dospívající dívky v médiích romantické mýty více než dospívající chlapci.

Podle Russella (1997) vyhledávají muži spíše „tvrdou“ hudbu jako je rock nebo metal. Ženy se více zaměřují na popové hity, folk, taneční hudbu nebo hudbu klasickou. Podle Beka (2003) inklinují muži k rockové hudbě, na rozdíl od žen, které preferují hudbu popovou.

2. Výzkumy hudebních preferencí

Zjišťování hudebních preferencí nejčastěji probíhá formou dotazování (psané i elektronické dotazníky, internetové formuláře, rozhovory). Dalším způsobem je využití statistických dat s přesným počtem prodaných nosičů, počtem stažených skladeb z internetu nebo zjištění sledovanosti hudebních kanálů. Velkým rizikem při měření hudebních preferencí je jejich segmentace (rozřazení hudby na různé žánry). Kvůli rozličným kulturám a individuálnímu chápání hudebních žánrů je segmentace založena na kulturních zkušenostech autora. Při měření hudebních preferencí je nezbytné, aby respondenti měli stejnou představu o konkrétním hudebním žánru, čehož lze docílit puštěním zvukové ukázky daného žánru (Mužík, 2009).

2.1 Výzkumy hudebních preferencí ve 20. století

Ve 30. letech 20. století spolu s rozvojem nových rozhlasových médií byla provedena širší studie s cílem zjistit postoj rozhlasových posluchačů k populární hudbě. Rozhlas tuto činnost zahájil z potřeby zdůvodňovat a obhajovat své dramaturgické záměry. Výsledky těchto studií provedených v Anglii, Rakousku a v Německu prokázaly oblibu jednodušší hudby (pochody, lehká hudba, zábavná hudba), nepřetržitý proces diferenciací hudební kultury započatý v 19. století, který se také projevil u posluchačů oblíbeností různých žánrů (Vetterl, 1938).

Na konci 30. let 20. století byl proveden sociologický výzkum zaměřený na hudební postoje a preference brněnských měšťanských žáků a středoškoláků (Burjanek, Pejhovský, 1938). Zde jsou uvedeny některé z jeho výsledků: *„Vztah k hudbě je u pubescentů takřka ve všech případech kladný, jednak pro element motoricko-rytmický, jednak sentimentálně melodický; všechny tyto elementy jsou schopny v kontrastech uvolňovat nejvíce citů. V otázkách po výběru skladeb a nástrojů silně působí prostředí a výchova. Ale obecně lze pozorovat větší vyspělost, všestrannější výběr u dívek, které se též kvalitativně lépe vyjadřují. Do hudby zasahuje mnoho nehudebního, tak např. v opeře má veliký význam výprava, děj, osobnost zpěvákova. Kontrast ‚smutné‘ a ‚veselé‘ hudby je bližší a potřebnější dívkám. Chlapci pravidelně inklinují k rychlejšímu rytmu a ‚veselé‘ melodii. Velká většina pubescentů preferuje šlágry. Pro školní zpěv se vyslovilo 14 % chlapců a 27 % dívek kladně, 9 % chlapců a 13 % dívek záporně. Vesměs si představují vyučování zpěvu jinak, než vypadá.“*

V 60. a 70. letech minulého století byla zaznamenána velká výzkumná činnost, a to např. studijního oddělení Československého rozhlasu pod vedením V. Karbusického a J. Kasana (1969), kteří společně vydali publikaci *Výzkum současné hudebnosti I. – III.* pojednávající o hudebních preferencích posluchačů 60. let. Dále Ústavu pro výzkum kultury pod vedením Cejpa a Maříkové (1976), krajských pedagogických ústavů, pedagogických fakult a jiných zařízení. Tyto instituce realizovaly rozsáhlé průzkumy hudebních preferencí a zájmů, ale jejich výsledky pouze potvrzovaly a upřesňovaly informace známé již z minulých studií. Z výzkumů je možné vyvodit validní závěry, kdy adolescenti vypovídali pozitivní vztah k nonartificiální hudbě. Převažovala obliba rockové a popové hudby, přičemž byly zaznamenány odlišné preference mezi dívkami a chlapci (Kružíková, Luska, 2022).

Pod vedením Vladimíra Karbusického a Jaroslava Kasana vznikly v letech 1963, 1965/66 a 1969 tři výzkumy ve spolupráci s Ústavem pro etnografii a folkloristiku ČSAV v Praze. V prvním výzkumu se zaměřili na hudební preference, hudební aktivity, poslech a sledování médií či působení v souborech. Do druhého výzkumu přidali asociační testy a psychologický dotazník. Třetí, nepublikovaná studie, navazovala na předchozí dva výzkumy. Metodologicky pozitivním přínosem bylo použití tzv. „zvukových dotazníků“. Respondenti si poslechli krátké hudební úryvky, díky kterým byli schopni identifikovat jejich osobní vztah ke konkrétnímu žánru a nezaměnit jej s žánrem jiným (Mužik, 2009).

2.2 Výzkumy hudebních preferencí 21. století

Ve 21. století se k pokračujícím výzkumům zaměřených na hudební preference širokého sociálního spektra populace (Kasan, 2001; Bek, 2003) přidaly akademické pracovní týmy a doktorské práce se zaměřením na školní a adolescentní věk. Výsledky těchto prací prokázaly oblibu nových žánrů, jako je metal či rap (Kružíková, Luska, 2022).

Výzkum zaměřený na českou populaci starší 18 let provedl Mikuláš Bek v roce 2001. Průzkum zkoumal hudební preference, postoje, sociodemografické faktory a návštěvnost koncertů. Ve spisu *Konzervatoř Evropy?* (Bek, 2003) autor pojednává o samotném výzkumu hudebnosti, teoretických problémech, ale také se zabývá otázkou pojetí sociální reality prostřednictvím pojmů, jako např. hudebnost, vkus, role médií, homogenita či pluralita společnosti. Autor sám se snažil přijít s odpověďmi na tyto otázky, avšak tento koncept nedokončil a sám přiznává, že „cestu k jejich zmapování může otevřít teprve soustavné

sledování časových řad preferencí při srovnatelné metodice, k němuž v české prostředí nedošlo. “Na Bekův výzkum později navazují Marek Franěk s Františkem Mužíkem (viz. níže).

V tomtéž roce provedli výzkum vztahu mezi hudebními preferencemi a osobnostními rysy posluchačů Rentfrow a Gosling (2003), formou osobnostních testů na vzorku 1704 studentů, na texaské univerzitě v Austinu. Za pomoci faktorové analýzy došli k závěru, že obsahem hudební preference jsou čtyři základní faktorové dimenze. První kategorií je reflexivní a komplexní hudba, druhou kategorií je hudba intenzivní a buřičská, následuje kategorie optimistické a konvenční hudby a do poslední kategorie patří hudba energická a rytmická. Ke každé z těchto kategorií hudebních stylů přiřadili autoři osobnostní charakteristiku posluchačů (Franěk, Mužík, 2006):

Hudba:	Popis:	Hudební styly:	Charakteristika osobnosti:
1) Reflexivní a komplexní hudba	Strukturálně složitá hudba, která usnadňuje introspekci	JAZZ, BLUES, KLASICKÁ HUDBA, FOLK	Jedinci s velkou fantazií, vynalézaví, s citem pro estetičnost, inteligentní a tolerantní
2) Intenzivní a buřičská hudba	Energická hudba s „buřičským“ obsahem	ROCK, HEAVY METAL, ALTERNATIVNÍ HUDBA	Jedinci, kteří rádi riskují, fyzicky jsou aktivní a mají spoustu zájmů
3) Optimistická a konvenční hudba	Strukturálně jednoduchá hudba s pozitivními emocemi	POP, COUNTRY, SOUNDTRACK, DUCHOVNÍ HUDBA	Společnější, spolehliví a veselí jedinci, ochotní pomáhat druhým, fyzicky se považují za atraktivní
4) Energická a rytmická hudba	Živá hudba dodávající energii s důrazem na rytmus	RAP/HIP-HOP, SOUL/FUNK, ELEKTRONICKÁ, TANEČNÍ	Výřeční jedinci se spoustou energie, vyhýbající se konzervativním ideálům

Tab č. 1 Faktorové dimenze hudby, (Franěk, Mužík, 2006)

Transkulturní výzkum zabývající se strukturou hudebních preferencí v souvislosti s osobnostními rysy provedli na české populaci Franěk a Mužík v roce 2006. Cílem jejich studie bylo porovnání dat z amerických výzkumů s výsledky z České republiky a rozšíření vzorku o věkovou kategorii. Výzkumu se účastnilo 440 respondentů, jejichž osobnostní rysy byly testovány Eysenckovým osobnostním dotazníkem (měří mírou extroverze/introverze a neuroticismu – osobnostní stabilitu/nestabilitu). Výsledky jsou porovnatelné se zahraničními

výzkumy, kdy u žánrů rocku a hip-hopu byla prokázána korelace s vyšší mírou extroverze na rozdíl od country, lidové a vážné hudby. Níže je uvedena tabulka s pořadím oblíbenosti hudebních žánrů dle výsledku studie (Franěk, Mužík, 2006):

Pořadí	Hudební žánr	Skóre
1.	Rock	5,44
2.	Soundtrack	5,02
3.	Pop	4,8
4.	Muzikál	4,69
5.	Folk	4,68
6.	Jazz	4,45
7.	Vážná hudba	4,4
8.	Soul/funk/rhythm'n'blues	4,35
9.	Blues	4,17
10.	Country	4,05
11.	Aternativní hudba/world music/new age	3,9
12.	Gospel/spirituál	3,91
13.	Rap/hip-hop	3,85
14.	Heavy metal	3,46
15.	Elektronická hudba/dance	3,38
16.	Lidová hudba	3,18
17.	Dechovka	2,24

Tab č. 2 Pořadí oblíbenosti hudebních žánrů. Tabulka obsahuje průměrná skóre oblíbenosti, kdy vyšší skóre znamená vyšší oblibu, (Franěk, Mužík, 2006)

Z výsledků výzkumu vyplývá, že je možné žánry rozdělit do několika kategorií – žánry, které jsou obecně přijímány pozitivně (rocková hudba), jednoznačně odmítané žánry (dechovka), žánry, ke kterým mají posluchači přibližně vyrovnané postoje (country) a poslední jsou žánry s pozitivním hodnocením, ale bez vyhraněného názoru posluchačů (vážná hudba a soul/funk/rhythm'n'blues). Podle výsledků explorační faktorové analýzy hudebních preferencí identifikovali autoři (Franěk, Mužík, 2006) pětifaktorový model:

Faktor 1: do první skupiny posluchačů jsou zařazeni příznivci dechovky a lidové hudby, kteří dále kladně hodnotí gospel, folk, country a vážnou hudbu. Obecně preferují tradiční a akustickou hudbu neboli hudbu komplexní a reflexivní (dle typologie Rentfrowa a Goslinga, 2003). Tato hudební preference souvisí s věkem a vzděláním posluchačů, s vyšším věkem a vyšším vzděláním stoupá. Dále byla u této hudební dimenze prokázána slabá negativní korelace s extroverzí (Franěk, Mužík, 2006).

Faktor 2: do druhé skupiny se řadí posluchači hip-hopu a elektronické hudby/dance, neodmítají však ani soul/funk/r'n'b či alternativní hudbu. Všechny zmíněné žánry lze charakterizovat jako rytmické a energické, ale také jako intenzivní a buřičské. Posluchači řazení do této skupiny nemají rádi žánry country a folk, jsou totiž průměrně mladší, než jsou posluchači těchto dvou žánrů. U druhé skupiny žánrů byla prokázána slabá pozitivní korelace mezi stupněm extravertze. Podle autorů se jedná o hudbu současnou a do jisté míry o hudbu elektroakustickou. Ve své studii autoři poukazují na fakt, že se tyto žánry původně distancovaly od bělošského mainstreamu a značným způsobem vyjadřovaly buď vzdor či se chtěly navrátit ke svým kulturním kořenům (Franěk, Mužík, 2006).

Faktor 3: ve třetí skupině se nachází posluchači preferující žánry blues, jazz, ale také gospel a soul/funk/r'n'b. Mírně negativní hodnocení má dle této skupiny heavy metal. Lze si povšimnout jisté podobnosti s první skupinou. Byla zjištěna slabší pozitivní korelace mezi stupněm preference a stupněm vzdělání těchto posluchačů. Třetí skupina žánrů spadá do oblasti hudby komplexní a reflexivní. Jedná se o hudební žánry vycházející z afroamerické kultury (Franěk, Mužík, 2006).

Faktor 4: posluchači čtvrté skupiny jsou příznivci rocku a heavy metalu, neodmítají však ani alternativní hudbu. Jedná se o tzv. „tvrdou hubu“ neboli intenzivní a buřičskou. U těchto žánrů byla objevena slabší pozitivní korelace s mírou extroverze. Naopak byla prokázána negativní korelace mezi preferencí těchto žánrů a věkem z čehož vyplývá, že ji spíše preferují posluchači mladšího věku (Franěk, Mužík, 2006).

Faktor 5: v poslední, páté, skupině se nachází posluchači především popu, muzikálů a soundtracků, ale neodmítají i country či gospel. Podle předešlé typologie se jedná o hudbu optimistickou a konvenční. U preferencí těchto žánrů nebyla prokázána výrazná souvislost se vzděláním či osobnostními rysy. Byla potvrzena slabá pozitivní korelace mezi věkem a mírou preference, z čehož vyplývá, že tato preference s věkem mírně stoupá (Franěk, Mužík, 2006).

Rozdílné preference hudebních žánrů existují u mužů a žen, a to především u oblíbenosti heavy metalu, rocku, sound tracks, popu, gospelu, muzikálu, dechovky a lidové hudby. Muži daleko více než ženy preferují rockovou muziku a heavy metal, zatímco ženy na rozdíl od mužů mají v oblíbenosti pop, muzikál, soundtrack, gospel, lidovou hudbu či dechovku. Z výsledku

výzkumu vyplývá, že ženy více preferují žánry první a páté dimenze, zatímco muži dávají přednost dimenzi čtvrté (Franěk, Mužík, 2006).

U posluchačů mladšího věku byla zjištěna obliba žánrů rapu/hip-hopu, heavy metalu, elektronické hudby a alternativní hudby. Se vzrůstajícím věkem jsou u posluchačů oblíbené žánry jako country, dechovky, lidové písně, gospel a folk (Franěk, Mužík, 2006).

Další rozdíly je možné najít u jedinců s vyšším a nižším vzděláním. Jedinci s dosažením vyššího vzdělání preferují blues, jazz, vážnou hudbu a gospel. Posluchači s nižším vzděláním dávají přednost elektronické hudbě, heavy metalu, rapu/hip-hopu či sound trackům (Franěk, Mužík, 2006).

Výzkum dále uvádí výsledky hudebních preferencí v souvislosti s osobnostními rysy neuroticismu a introverze/extroverze. Nebyla prokázána žádná souvislost mezi neuroticismem (emocionální stabilita/nestabilita) a hudební preferencí. Naopak byla zjištěna souvislost extroverze s preferencí některých hudebních žánrů. Žánry vážné hudby, lidové hudby a country negativně korelují s extroverzí – tyto žánry spíše preferují posluchači s vyšší mírou introverze. Pozitivní korelace extroverze byla prokázána s žánry rock, alternativní hudbou, soundtrack a rapem/hip-hopem (Franěk, Mužík, 2006).

Celý výzkum Fraňka a Mužíka (2006) ve srovnání se vzorkem amerických vysokoškoláků (Rentfrow, Gosling, 2003) ukázal, že dimenze hudební preference jsou v obou zemích velmi podobné.

Novější výzkum Fraňka a Mužíka z roku 2008 nahrazuje metodu Eysenckova osobnostního dotazníku. Výzkumu se účastnilo 521 respondentů, jejichž hudební preference byly měřeny pomocí 16položkového dotazníku (vycházejícího ze škály hudebních preferencí autorů Rentfrowa a Goslinga a přizpůsobeného českým kulturním podmínkám). Měření osobnosti proběhlo za použití NEO pětifaktorového osobnostního inventáře, který měřil pět rysů osobnosti (Franěk, Mužík, 2008).

V první řadě výzkum zjišťoval, zda jsou mezi hudebními žánry obsaženými v dotazníku souvislosti, díky kterým by mohly žánry vytvořit celek neboli dimenzi hudební preference. Výsledky byly vypočteny pro jednotlivé věkové skupiny. Ve skupině 16-25 let byly jednotlivé dimenze nazvány reflexivní a komplexní hudba (kam dle výsledků spadají žánry blues, jazz, folk a klasická hudba), intenzivní a buřičská hudba (heavy metal a rock), optimistická a konvenční hudba (pop, pop-rock, muzikál a soundtracks), energická a rytmická

hudba (rap, elektronická hudba), tradiční a lidová hudba (dechovka, lidová hudba, country a folk). Patrné změny ve struktuře hudební preference byly zjištěny u věkové skupiny 41-50 let. Obě věkové kategorie se shodly v dimenzích reflexivní a komplexní hudba, optimistická a konvenční hudba, tradiční a lidová hudba. Poslední dvě dimenze se však lišily – byly nazvány jako hudba tvrdá (heavy metal, rock, rap/hip-hop, elektronická hudba) a hudba elitní (jazz, blues, alternativní hudba) (Franěk, Mužík, 2008).

Další část výzkumu se zaměřovala na hudební preference ve vztahu k osobnostním rysům. Preference jednotlivých hudebních dimenzí byly spojovány s jednotnými faktory pětifaktorového modelu osobnosti. Ve všech věkových skupinách pozitivně korelovala preference dimenze reflexivní a komplexní hudby s otevřeností. Preference dimenze optimistické a konvenční hudby u nejmladší věkové skupiny pozitivně korelovala s přátelstvem, svědomitostí, extravertizací a neuroticismem. Stejná dimenze u věkové skupiny 26-40 let pozitivně korelovala jen s přátelstvem, zatímco u věkové skupiny 41-50 let s neuroticismem a svědomitostí (Franěk, Mužík, 2008).

U hudební dimenze energické a rytmické hudby byla prokázána pozitivní korelace s extravertizací, přičemž byly také zjištěny výrazné mezigenerační rozdíly v souvislosti s otevřeností. U věkové skupiny 16-25 let tato dimenze korelovala s otevřeností negativně, zatímco starší věková skupina 26-40 let pozitivně. U věkové kategorie 26-40 let byla zpozorována negativní korelace se svědomitostí (Franěk, Mužík, 2008).

Ve všech věkových kategoriích byla preference dimenze tradiční a lidové hudby spojena s přátelstvem. U věkových kategorií 16-25 a 41-50 let byla zjištěna korelace s otevřeností a u věkové skupiny 16-25 let korelace s neuroticismem. Preference hudební dimenze elitní hudby byla identifikována pouze ve věkové kategorii 41-50 let, kde korelovala pozitivně s otevřeností a přátelstvem, ve stejné věkové skupině byla rovněž identifikována dimenze tvrdé hudby, která korelovala pozitivně s extravertizací (Franěk, Mužík, 2008).

Tato studie rovněž potvrdila podobnost výsledků z výzkumů v USA, Nizozemí a Turecku. Důvodem může být kulturní globalizace, zejména u mladší generace, která se dá rozdělit do čtyř hlavních okruhů posluchačů: *náročnější, přemýšliví (dimenze reflexivní a komplexní hudba)*, „rebelové“ (*dimenze intenzivní a buřičská hudba*), *konvenční, neproblematičtí (dimenze optimistická a konvenční hudba)* a *ti, kteří mají rádi živou taneční hudbu (dimenze energická a rytmická hudba)* (Franěk, mužik, 2008).

V letech 2012-2013 proběhly dva výzkumy uskutečněné díky Katedře hudební výchovy Masarykovy univerzity v Brně s názvem *Výzkum hudebních preferencí vysokoškolské mládeže v Evropské unii a České republice* (Crha a kol., 2013). Cílem těchto výzkumů bylo zmapovat hudební postoje vysokoškolských studentů (ve věku 19-26 let) k různým hudebním stylům a žánrům v oblasti artificiální a non-artificiální hudby, prověřit efektivitu všeobecného hudebního vzdělání, zjistit jaký dopad má další hudební vzdělání a mimoškolní hudební aktivity na hudební preference vysokoškoláků. Dalším cílem bylo stanovit aktuální profil typického univerzitního posluchače.

Zatímco první výzkum proběhl v České republice v roce 2012 za účasti 1278 respondentů, druhý výzkum proběhl o rok později v zemích Evropské unie se vzorkem 271 vysokoškolských respondentů. Na výzkumu se podílely státy jako např. Rakousko, Belgie, Kypr, Bulharsko, Estonsko, Dánsko, Francie, Německo, Velká Británie, Řecko, Itálie, Polsko, Španělsko, Švédsko a další (Crha a kol., 2013).

Českého průzkumu se z celkového počtu 1278 respondentů účastnilo 367 mužů a 911 žen, z toho 572 respondentů mělo jen základní hudební vzdělání, 321 rozšířené hudební vzdělání, 103 odborné hudební vzdělání a 542 respondentů mělo volnočasové hudební aktivity (Crha a kol., 2013).

Výzkum EU zahrnoval vzorek 271 respondentů, z toho 111 mužů a 160 žen. 80 respondentů mělo pouze základní hudební vzdělání, 61 rozšířené hudební vzdělání a 130 odborné hudební vzdělání. 189 respondentů bylo hudebně aktivních (Crha a kol., 2013).

Výzkum byl proveden tehdejší novou technikou hudebně sociologického empirického výzkumu formou dotazování na osobním počítači (CAPI - Computer Assisted Personal Interviewing) kombinující online zvukový dotazník s přehráváním hudebních ukázek a společný anamnestický dotazník, který zjišťoval mimo demografické údaje také hudební aktivity respondentů (účast v hudebních tělesech, sborech, orchestrech, kapelách apod.) Zvukový dotazník zahrnoval 33 hudebních ukázek typických pro jednotlivé žánry artificiální a nonartificiální hudby (8 ukázek z oblasti artificiální hudby a 25 ukázek nonartificiální hudby). Jednotlivá hudební ukázka měla délku jednu až dvě minuty. Danou ukázkou respondent ihned po vyslechnutí ohodnotil, a to na 3stupňové hodnotící škále – pozitivní, neutrální, negativní (Crha a kol., 2013).

Z oblasti nonartificiální hudby bylo do výzkumu vybráno 25 hudebních ukázek stylů a žánrů. Ukázky byly vybrány na základě nejtypičtějších, nejcharakterističtějších

a nejpůvodnějších znaků pro daný žánr. Ukázky českých představitelů byly zvoleny pouze ty, které nejvíce odpovídaly specifikům konkrétního žánru či ty, u kterých hrál zásadní roli text (česká dechovka, folk, folklor) (Crha a kol., 2013).

Konkrétní ukázky hudebních stylů a žánrů jsou obsaženy v následující tabulce (Crha a kol., 2013):

	Žánr/styl	Ukázka
1.	Art rock	Pink Floyd – Money
2.	Blues	B.B. King – Gambler’s Blues
3.	Brass music	Moravanka – Nedaleko od Trenčína
4.	Country	Johnny Cash – Folsom Prison Blues
5.	Disco	Haddaway – What is Love
6.	Electro dance	DJ Tiësto – Maximal Crazy
7.	Electronic music	Jean Michel Jarre – Magnetic Fields 2
8.	Folk	Jan Nedvěd – Na kameni kámen
9.	Folk song	Luboš Holý – Vy páni zemani
10.	Free jazz	Ornette Coleman – Macho Woman
11.	Funk	James Brown – Don’t Stop the Fun
12.	Gospel	The Edwin Hawkins Singers – Oh, Happy Day
13.	Heavy metal	Black Sabbath – Neon Knights
14.	Hip-hop	Cypress Hill – Insane in the Brain
15.	Musical	Leonard Bernstein – West Side Story (Tonight
16.	Pop	Madonna – Hung Up
17.	Rap	Eminem – Real Slim Shady
18.	Reggae	Bob Marley – One Love
19.	Rhythm & Blues (R&B)	Muddy Waters – Hoochie Coochie Man
20.	Rock	Bob Dylan – Like a Rolling Stone
21.	Rock ’n’ roll	Chuck Berry – Johnny B. Goode
22.	Soul	Aretha Franklin – Respect
23.	Spiritual	Spirituál kvintet – Za svou pravdou stát
24.	Traditional jaz	Louis Armstrong – When the Saints Go Marching In
25.	World music	Dead Can Dance – Radharc

Tab. č. 3 Ukázky hudebních žánrů, (Crha a kol., 2013)

Z oblasti artifiční hudby byly zvoleny ukázky z období baroka až do první poloviny 20. století. Konkrétní zvolené ukázky jsou obsaženy v následující tabulce (Crha a kol., 2013):

	Období	Ukázka
1.	Baroko	Jan Dismas Zelenka – Requiem d moll, ZWV 48
2.	Klasicismus	Josef Mysliveček – Abraham a Izák
3.	Klasicismus	Wolfgang Amadeus Mozart – Symfonie C dur, Jupiterská, K. 551
4.	Klasicismus	Ludwig van Beethoven – Egmont, op. 84
5.	Romantismus	Franz Schubert – Zimní cesta, op. 25
6.	Romantismus	Antonín Dvořák – Symfonie č. 9 e moll, Novosvětská, op. 95
7.	Romantismus	Claude Debussy – Moře, L. 109
8.	1. pol. 20. století	Leoš Janáček – II. smyčcový kvartet, "Listy důvěrné"

Tab č. 4 Ukázky klasické hudby, (Crha a kol., 2013)

Nyní je možné porovnat výsledky hudebních preferencí „typických posluchačů“ z České republiky s „typickými posluchači“ z Evropské unie.

Ve výzkumu v České republice byla typickým respondentem žena ve věku 21 let, která na základní škole získala pouze všeobecné hudební vzdělání a nyní hraje na hudební nástroj. Z hudebních stylů a žánrů nejvíce poslouchá rock'n'roll, hudbu období romantismu, gospel, disko a soul, toleruje i styly rock a reggae. Naopak nemá ráda styly jako elektro dance a dechovka. Při poslechu ukázek správně identifikuje polovinu hudebních žánrů, nejlépe však muzikál, dechovku a reggae. Naopak má problém identifikovat žánry jako R&B, rock a klasicismus (Beethoven) (Crha a kol., 2013).

Ve výzkumu v zemích Evropské unie byla typickým posluchačem žena ve věku 22 let, která má profesionální hudební vzdělání. Ze stylů a žánrů nejvíce poslouchá hudbu období romantismu (Dvořák), soul a rock'n'roll. Naopak vůbec neposlouchá elektro dance a dechovku. Toleruje hudbu romantismu (Dvořák), soul a klasicismus (Mozart). Při poslechu ukázek správně identifikuje polovinu žánrů, nejlépe však reggae, rock'n'roll a muzikál, nejhůře R&B a spiritual. Obtížné rozpoznání spirituálu bylo očekáváno kvůli textu písně v českém jazyce. Porozumění textu je u tohoto žánru důležité. Navíc mnoho posluchačů nedokáže rozeznat rozdíl mezi spirituálem a gospolem. Pro žánr R&B je nejtypičtější ukázkou ve své originální podobě právě Muddy Waters (1960), moderní R&B (např. Rihanna, Beyoncé) má odlišnou formu s prvky popu, soulu, jazzu, hip-hopu atd., takže posluchači pravděpodobně neznají původní znění R&B (Crha a kol., 2013).

Výsledek hudebních preferencí ukázal, že hudbu období raného romantismu (Schubert) hodnotí pozitivněji posluchači z Evropské unie než z České republiky (Crha a kol., 2013).

Česká republika			EU	
Pořadí	Hudební žánr	%	Pořadí	%
1.	Rock'n'roll	56,18 %	3.	60,90 %
2.	Romantismus (Dvořák)	51,02 %	1.	69,40 %
...		
30.	Romantismus (Schubert)	12,52 %	18.	39,9 %
31.	Dechovka	9,55 %	32.	14,00 %

Tab. č. 5 Výsledky hudebních preferencí - romantismus (Crha a kol., 2013)

Další nápadný výsledek se týká žánru folk, který se v ČR v žebříčku preferovaných žánrů objevil na 21. pozici, zatímco v EU až na 30. pozici. Pro budoucnost folklórní tradice nejsou tyto výsledky vůbec optimistické (Crha a kol., 2013).

Česká republika			EU	
Pořadí	Hudební žánr	%	Pořadí	%
1.	Rock'n'roll	56,18 %	3.	60,90 %
2.	Romantismus (Dvořák)	51,02 %	1.	69,40 %
...		
21.	Folk	39,91 %	30.	19,20 %

Tab. č. 6 Výsledky hudebních preferencí – folk, (Crha a kol., 2013)

Lidová píseň společně s dalšími formami folklóru patří k pokladům kulturního dědictví každého národa. Folklórní písně vznikají jako sebereflexe jednotlivců i společnosti, liší se regionálně, tematicky, druhově i žánrově. Podle průzkumů z posledních let bývá ve školství České republiky při hodinách hudební výchovy lidová píseň nahrazována písněmi z oblasti moderní populární hudby. Důvodem je, že žáci lidové písně považují za zastaralé, což může vést k malému povědomí o vlastní národní hudební identitě (Crha a kol., 2013).

Celkově výsledky z průzkumu ukázaly, že mezi českými a evropskými posluchači nejsou výrazné rozdíly, avšak vyšší hodnoty vykazují respondenti z EU. Shrnutí všech výsledků poskytuje obecný model vysokoškolského studenta jako posluchače, preferujícího žánr rock'n'roll z oblasti nonartificiální hudby (rytmická, energická, hudba s jednoduchou melodií) a romantismus z oblasti artificiální hudby. Nutno podotknout že obě ukázky si jsou formálně podobné, úvodní část je dramatická a má jednoduchou harmonii a energii (Crha a kol., 2013).

V následující tabulce jsou jednotlivé hudební žánry seřazeny podle počtu kladných hodnocení, nejprve šest nejpreferovanějších a dále pět nejméně preferovaných hudebních žánrů (Crha a kol., 2013).

Česká republika			EU		
Pořadí	Hudební žánr	%	Pořadí	Hudební žánr	%
1.	Rock'n'roll	56,18 %	1.	Romantismus (A. Dvořák)	69,40 %
2.	Romantismus (Dvořák)	51,02 %	2.	Rock'n'roll	60,90 %
3.	Gospel	48,00 %	3.	Soul	60,90 %
4.	Disco	44,60 %	4.	Klasicismus (Beethoven)	59
5.	Soul	42,50 %	5.	Klasicismus (Mozart)	57,60 %
6.	Reggae	40,90 %	6.	Klasicismus (Mysliveček)	56,50 %
...			
29.	Elektro dance	12,90 %	29.	Free jazz	19,90 %
30.	Romantismus (Schubert)	12,50 %	30.	Lidová píseň	19,20 %
31.	Dechovka	9,60 %	31.	Elektronická hudba	14,40 %
32.	Free jazz	8,10 %	32.	Dechovka	14,00 %
33.	Elektronická hudba	5,20 %	33.	Elektro dance	12,50 %

Tab. č. 7 Výsledky hudebních preferencí výzkumu, (Crha a kol., 2013)

Z výsledků je zjevné, že nejpreferovanějším žánrem respondentů z ČR i EU je Rock'n'Roll a hudba z období romantismu (Antonín Dvořák). Oblíbená byla i ukázka písně Respekt od Arethy Franklin. Ačkoli se ve výsledcích preferovaných žánrů objevují skladby z oblasti artificiální i nonartificiální hudby, je možno konstatovat, že se jedná o ukázky, které mají výrazný rytmus a z hlediska struktury jsou přehledné a nekomplikované. Posluchači z České republiky i z Evropské unie se shodují v preferencích hudby, která „*zaujme, dodá lepší náladu, aktivizuje, a přitom neklade vysoké nároky na emocionální ani rozumové zapojení*“ (Crha a kol., 2013).

Nejméně preferovanými žánry posluchačů z ČR i EU byly žánry z oblasti nonartificiální hudby, které mají opačné charakteristiky. Jedná se o electro dance/elektronická hudba, pro které je typický jejich neměnný podklad a další pak ukázka žánru free jazz. Respondenti z EU

preferovali nejméně dechovku a lidovou píseň, na což mohla mít při výzkumu vliv neznalost písni s českým textem (Crha a kol., 2013, s. 30).

3. Hudba a její vliv na emocionální složky osobnosti adolescentů

Účel emocí a citů je v lidském životě velmi významný a mnohostranný. Současnou psychologií jsou považovány za nedílné složky jednoty duševní činnosti. Pojem emoce je odvozen z latinského *motio* – pohyb, M. Nakonečný (2000) rozlišuje dva druhy emocí: emoce základní (radost, smutek, strach, hněv, důvěra, znechucení, překvapení, očekávání) a emoce vyšší (estetické, morální, intelektuální). Podle M. Fraňka (2007) jsou emoce komplexním jevem, který zahrnuje stránku fyziologickou, zážitkovou, výrazovou a behaviorální. U každé emoce můžeme hledat její protiklad (např. libost – nelibost, radost – smutek, napětí – uvolnění atd.), přičemž za základní je považován protiklad libost – nelibost. Rozlišují se dva přístupy k pojetí emocí – kategoriální a dimenzionální. Kategoriální přístup mluví o základních kategoriích emocí, které jsou omezené, vrozené a je z nich možno odvodit všechny ostatní emoce. Jedná se o emoce hněvu, štěstí, smutku, strachu a odporu. Přístup dimenzionální pohlíží na emoce jako na prostor, jenž je tvořen dimenzemi – dimenzí valence (dobrý – zlý), potence (slabý – silný), aktivity (pasivní – aktivní).

Ačkoliv instrumentální hudba není použitelná k vypravování příběhů, má schopnost vyvolávat a vyjadřovat určité emoce. Je důležité nezaměňovat pojem emoce s náladou, protože nejsou totéž. Lidé mají vždy nějakou náladu, ale neprožívají stále emoci. Emoce jsou intenzivní a krátkodobé, mohou být spojovány s nevědomými tělesnými reakcemi, např. změny tělesné teploty. Emocionální reakce, která souvisí s hudbou je s hudbou sladěna časově, konkrétní skladba tedy vyvolává příslušnou emoční reakci (Powell, 2018, s. 32).

3.1 Prožívání při poslechu hudby

Mezi základní složky lidského vědomí a psychiky patří prožívání, které utváří vnitřní svět člověka. Do základních kategorií prožívání se řadí (Powell, 2018):

- psychické procesy (poznávací, citové a volní)
- psychické stavy (nálada, únava, tréma, napětí...)
- psychické vlastnosti (postojové, výkonové, dynamizující...)

V psychice člověka se jednotlivé psychické procesy, stavy a vlastnosti současně vzájemně prolínají. Psychické procesy jednotlivcům umožňují porozumět vlastnímu „já“ ve vztahu k okolnímu světu. Za předmět prožívání je považován obsah vlastní psychiky a myslí

(myšlenky, představy, city), stav vlastního organismu a také vnější svět (vnější podněty, události, děje). Když jedinec něco „prožije“ znamená to, že začlenil vnímané jevy a podněty do svého vědomí a učinil je událostí své minulosti. Prožívání je z hlediska psychologického jedním z nejobtížněji uchopitelným jevem (Powell, 2018).

Hudba je jedním z mála umění, které dovede rychle a bezprostředně vyvolat estetické zážitky, vzbudit silné emoce, hluboce zasáhnout jedince až v jeho základu a evokovat mravní postoje a ideje, a to díky její výstavbě (harmonická a melodická napětí, variace, časté výškové, rytmické, dynamické, tempové a agogické kontrasty). Hudba je vtělením skladatelových zážitků a pocitů – radost, zármutek, obdiv, očekávání. *„Hudební prožitek jako produkt psychické aktivity vytváří složitou syntézu se zvláštním hudebním obsahem, který je organizován hudebním myšlením“* (Sedlák, Váňová, 2013, s. 339). Vytváří se při kontaktu s hudbou a hudebními činnostmi, avšak jeho vznik je postupný podle odvíjejícího se časového průběhu hudby. Moment, ve kterém hudební prožitek sílí je úžas a obdiv vycházející z hledání něčeho nového nebo z neočekávanosti při vnímání. Jedinec je obohacen o nové, doposud nepoznané a neprožité pocity. Na intenzitu hudebního prožitku má vliv nejen charakter díla a způsob jeho interpretace, ale také osobnostní a typologické zvláštnosti posluchače doprovázené úrovní jeho pozornosti. Dalším předpokladem k posluchačova hudebnímu prožitku je jeho celkový životní styl, umělecký zájem, emocionální naladění, estetické zaměření a schopnost odreagovat se od všedního života (Sedlák, Váňová, 2013).

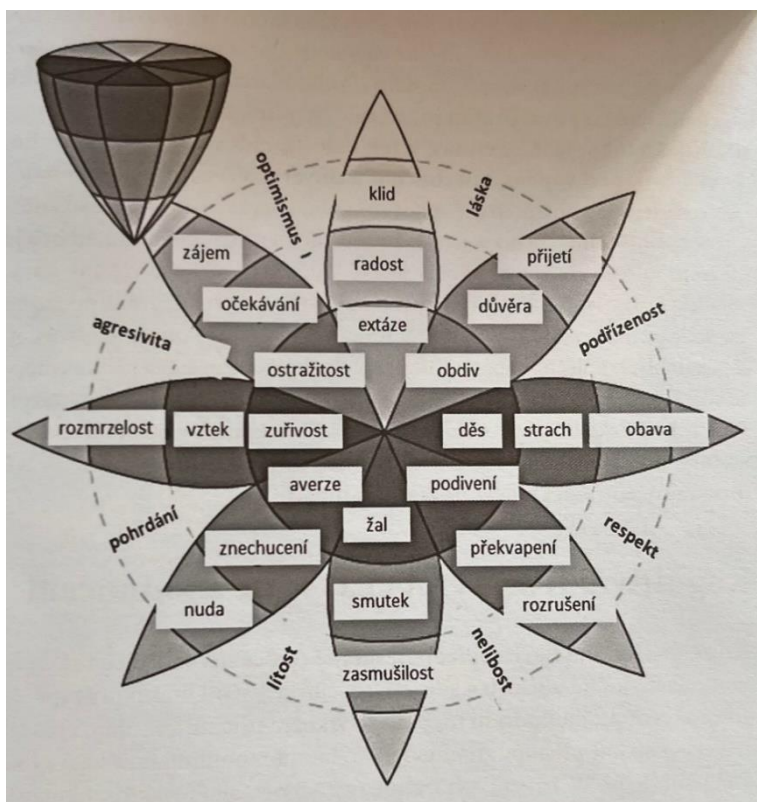
Podle jednoho z nejvýznamnějších představitelů humanistické psychologie Maslowa (1954) je jednou z charakteristik seberealizace jedince vrcholný zážitek. Jedná se o výjimečný stav intenzivního se zapojení do konkrétní činnosti, kdy daná činnost přináší hlubokou radost a uspokojení. Výzkumu vrcholného zážitku v hudbě se na konci minulého století věnoval Gabrielsson (1993), který u respondentů zjišťoval, jakou podobu měl jejich nejintenzivnější a nejsilnější hudební prožitek v životě. Z analýzy dat vyvodil, že může zážitky rozdělit do 6 kategorií. Reakce u prvních čtyř kategorií se vyskytují i při běžném hudebním prožitku (u výjimečně silného hudebního prožitku jsou podstatně intenzivnější). Poslední dvě kategorie zahrnují reakce, které se vyskytují jen u výjimečně silného hudebního prožitku. Reakce, které respondenti uváděli při silném hudebním prožitku (Gabrielsson, Lindström, 1993):

- 1) **Reakce tělesná** – husí kůže, mrazení v oblasti zad, slzení, změna tepu srdce a při dýchání, v některých případech i závratě, pocity beztlíže či vznášení.
- 2) **Vnímání** – vizuální představy, kinestetické vjemy, mimořádná pozornost.

- 3) **Poznávání** – změny poznávacího přístupu při poslechu (opuštění analytického myšlení, pocit „otevřené hlavy“), intenzivní koncentrace, vybavování si různých vzpomínek, představ a asociací, změna prožívání času, svého těla i prostoru, pocit relaxace, prožití údivu, dokonalosti nebo přímého oslovení hudbou
- 4) **Emoce** – množství pozitivních emocí, štěstí, radost, euforie, silné pocity klidu a harmonie.
- 5) **Existenciální a transcendentální aspekty** – silný prožitek z hudby, který vede posluchače k úvahám o změně jeho životního stylu a vztahu s ostatními. Objevují se také náboženské prožitky, prožitky kosmické existence či prožitky různých forem existence.
- 6) **Osobnostní vývoj** – léčivé či hojící prožitky, objevení nového pohledu na sebe i ostatní, katarze, pocity posílnění.

3.2 Teorie primárních emocí Roberta Plutchika

Předpoklady, na nichž stojí teorie Roberta Plutchika byly formulovány v 80. letech 20. století. Plutchik považuje emoce za fenomény, které patří všem živočichům, avšak každý druh má svou vlastní evoluční historii, a proto má každý druh svůj specifický projev emocí. Emoce jsou adaptivní a umožňují živočichům přizpůsobit se prostředí, ve kterém musí přežít. Navzdory rozdílnostem mezi druhy mají emoce své prototypické vzorce a společné elementy, které lze identifikovat a popsat (Plutchik, 1980). Některé emoce lze podle Plutchika pokládat za základní, prototypické či primární. Mezi primární emoce patří vztek/zlost, radost, smutek, strach, očekávání, překvapení, znechucení a důvěra, ostatní emoce jsou buď smíšené či odvozené stavy. Primární emoce je nutné považovat za hypotetické konstrukty, jejichž vlastnosti je možné konceptualizovat jen za mnohovrstevných důkazů. Konceptualizovat lze emoce v protilehlých pólech, např. radost -smutek, překvapení - očekávání, důvěra – znechucení, strach – vztek, zájem – rozrušení atd. Na základě jazykové podobnosti 150 emočních výrazů Plutchik poskládal dvoudimenzionální a třídimenzionální emoční model, ve kterém druhá emoční úroveň reflektuje emoce primární (Plutchik, 2001).

Obr. č. 2 Plutchikův model emocí, (Poláčková Šolcová, 2018)

3.3 Typy hudby a emoční reakce

Nejvíce viditelným indikátorem emočního obsahu je tempo hudební skladby. Pokud je skladba rychlá, jen s těžší by mohla být romantická, něžná či smutná, může však být veselá i zlobná, a to v závislosti na faktorech vřelosti a souzvučnosti harmonií. Následující tabulka uvádí charakteristiky hudební skladby v souvislosti s konkrétními emocemi (Powell, 2018, s 36).

	Radost	Strach	Hněv	Něha	Smutek
Tempo	rychlé	rychlé, proměnlivé	rychlé	pomalé	pomalé
Tónina	durová	mollová	mollová	durová	mollová
Průměrná poloha	vysoká	vysoká	vysoká	nízká	nízká
Proměnlivost poloh	vysoká	vysoká	střední	nízká	nízká
Harmonie	konsonantní	disonantní	disonantní	konsonantní	disonantní
Hlasitost	střední až hlasitá	tichá, proměnlivá	hlasitá	střední až tichá	tichá

Tab č. 8 Charakteristika hudební skladby a vyvolaná emoce, (Powell, 2018)

Některé kombinace charakteristik hudební skladby celkově zesilují emocionální působení hudby. Z výše uvedené tabulky je možné určit, že hudba rychlá s vysokými tóny a melodií s velkým rozpětím výšek bývá hudba nejradostnější, nejzlobnější a navozující nejvíce strachu. Protikladem je hudba smutná či romantická, která bývá pomalá s malým střídáním poloh a s hlubšími tóny. Tvůrci filmové hudby často používají techniky k ovlivňování emocí, za účelem přizpůsobení ústřední melodie filmu k nejrůznějším situacím. Radostné skladbě dodají romantičnost a něhu klidnějším, pomalejším tempem a využitím nástrojů s hlubšími tóny, např. violoncella. Pokud skladatelé chtějí ze smutné skladby udělat hroživou, stačí ji zahrát na vysokých nástrojích, např. houslích a měnit tempo (zrychlovat). Je však nutné si uvědomit, že v hudbě žádná pevná pravidla neplatí a obecné zásady mají spoustu výjimek. Za nejjasnější indikátor nálady hudebních skladeb je považované tempo. Příkladem je některá bulharská a španělská hudba, která ačkoli je psaná v mollových tóninách, bývá veselá. Důvodem je její poměrně rychlé tempo, které zbavuje mollovou tóninu jejího smutku (Powell, 2018).

Samozřejmostí je, že existuje mnohem více emocí, než je uvedeno v tabulce a také to, že hudba umí evokovat komplikovanější city, např. touhu, hrdost či stesk. Existuje celá řada dalších hudebních technik, kterými lze ovlivnit emoce obsažené ve skladbě, avšak nelze odhadovat emocionální vliv skladby pouze na základě toho, jak je skladba napsaná. Jedním z nejdůležitějších a aktivně působících proměnných jsou zejména sami posluchači, jejichž emocionální reakci na skladbu ovlivňuje mnoho faktorů, jako jsou věk, hudební preference, osobnost, obeznámenost skladby a také jejich momentální nálada (Powell, 2018).

3.4 Proměny hudby v emoce

Hudba vytváří v mozku zvukovou informaci, a to řadou zvuků, které musí mozek rychle zpracovat jako všechno ostatní. Jedná se o proces, jehož účelem je vytvořit emoční odezvu. Patrik Juslin, hudební psycholog, se svým týmem vytvořili návrh sedmi základních psychologických mechanismů, díky kterým hudba vytváří emoce. Mezi ně patří: kmenové reflexy, synchronizace rytmů, evaluativní podmiňování, emoční přenos, vizuální představy, epizodická paměť a hudební předvídavost (Powell, 2018).

3.4.1 Kmenové reflexy

Zaslechne-li člověk neočekávaný zvuk, např. zvuk padajícího stromu či náhlé tóny saxofonu v jazzovém klubu, mozkový kmen (bazální část mozku) tyto zvuky zachytí jako něco naléhavého. Než si člověk stihne uvědomit, co to bylo, mozkový kmen jej nabudí dávkou adrenalinu, člověk je najednou v emočně vzrušeném stavu připraven situaci zvládnout. Do akce se poté zapojují také další části mozku, které člověka uvolní, ale neuklidní jej úplně, protože se musí dostat z předchozí kmenové odezvy. Naštěstí se mozkový kmen nenaučí na podobné situace reagovat klidněji, proto je stimulační účinek pro člověka stále stejnou jistotou. Pravděpodobně se jedná o příčinu emočně vzrušených reakcí na hudbu, která obsahuje nenadálé, disonantní a hlasité zvuky s náhle rychlým měnícím se rytmem (Powell, 2018).

3.4.2 Synchronizace rytmů

Při zklidnění člověka se jeho dechová a tepová frekvence zpomaluje, zatímco při emočním vzrušení se zrychluje. Při jistých okolnostech nastává možnost, kdy se může srdeční tep zpomalit či zrychlit a přiblížit se rytmu hudby, kterou zrovna člověk poslouchá, což mozek oklame a přivedí emoci příslušnou novému srdečnímu rytmu. Člověka v nočním klubu nabudí a vzpruží na několik hodin rychlá, taneční hudba, zatímco člověka ve spoře osvětleném baru pomalá bluesová hudba uklidní a uvolní.

U dechové frekvence může dojít ke stejné synchronizaci rytmů. Avšak dech se s rytmem písně nesynchronizuje, protože každý dech trvá několik sekund, ale synchronizuje se s několika taktovými úseky neboli hudebními frázemi. Proces takové synchronizace může trvat i několik minut. Přestože se dechová frekvence či srdeční tep můžou podobat rytmu písně, mohou některé rytmy být příliš rychlé či pomalé ke sjednocení se s fyziologickými pochody (Powell, 2018).

3.4.3 Evaluativní podmiňování

Pokud má člověk skladbu spojenou s příjemnou aktivitou (např. sledováním oblíbeného seriálu), pak jej skladba rozradostní, i když ji slyší kdekoli jinde, mimo sledování seriálu. Když člověk zaslechne příslušnou hudební skladbu, je naučen se podmiňováním rozveselit. Podmiňování je uplatňováno i u jiných druhů emocí, např. u vzteku, smutku atd. (Powell, 2018).

3.4.4 Emoční přenos

Je založen na rozpoznání emoce, kterou se hudba snaží přivodit a člověk se s ní ztotožní. Stejně jako když se člověk ve společnosti rozveselených lidí rozveselí, tak stejně se nechá infikovat emocí z hudby. Tento emoční přenos bývá častější u klidné a příjemné hudby než u hudby zlostné či smutné (Powell, 2018).

3.4.5 Vizuální představy

Ačkoli každý nemá s hudbou takovou zkušenost, tak je hudba skvělým prostředkem k vyvolání příjemných vizuálních představ. Někteří lidé si při poslouchání hudby vybavují různé obrazy (např. krajiny), které je více napojí na hudbu a vytváří v nich hlubší emoční reakci. Muzikoterapeutická technika známá jako Řízená imaginace a hudba, vytvořena muzikoterapeutkou Helen Bonny, má za úkol podněcovat pacienty k vytvoření si vizuálních představ při poslechu hudby a jejich následným popisem. Účinek techniky řízené hudební vizualizace byl prokázán u zmírňování depresí a snižování stresu (Powell, 2018).

3.4.6 Epizodická paměť

Projev epizodické paměti je charakteristická věta: „miláčku, hraje naše písnička“. Píseň dokáže v člověku probudit konkrétní vzpomínky a vrátit jej do emočního stavu, ve kterém se nacházel v době vzpomínané události (např. první novomanželský tanec). Tento impuls dokáže vyvolat nostalgické a sentimentální emoce či zcela obnovit původní emoční stav (Powell, 2018).

3.4.7 Hudební předvídavost

Při poslechu nové skladby si zkušený posluchač vytváří představu o tom, jak nejspíš bude píseň pokračovat. První dva nebo tři tóny neznámé skladby podněcují podvědomé očekávání tónů, kterými by mohla skladba pokračovat. Pokud jsou očekávání správná, dostaví se pocit uspokojení, v případě zaznění něčeho nečekaného se může dostavit pocit rozechvění (Powell, 2018).

4. Adolescence

Pojem adolescence vychází z latinského slova „*adolescere*“, což znamená dospívat, dorůstat či mohutnět. Jedná se o období, kdy jedinec dosahuje plné reprodukční zralosti, je ukončen jeho fyzický růst, prochází tedy fyziologickými změnami, hormonální nerovnováhou a psychosociálním rozvojem. Do období adolescence je možné zařadit jedince ve věkovém rozmezí přibližně 15–20 let, tomuto období předchází puberta (pubescence), která probíhá mezi 11.-14. rokem života. U adolescentů dochází k zásadním změnám, a to v oblasti fyzické, psychologické i sociální. Proměňuje se osobnost jedince a jeho sociální role, kterým se přizpůsobuje. Na významu narůstají vztahy s ostatními vrstevníky, jedinec si vytváří nová přátelství, ve kterých je důležitá hloubka vztahu, vzájemná porozumění či společné cíle. V tomto věku si jedinci uvědomují sami sebe, mají potřebu sebereflexe a seberegulace, jejich fyzický vzhled je pro ně důležitou součástí jejich sebepojetí (Vágnerová, 2000).

V období adolescence dochází u jedinců k několika zásadním psychologickým změnám. Postupně se stabilizuje jejich duševní život a formují si vlastní postoje a názory, jedinci tak rozumově dozrávají. Rozvíjí se samostatnost, sebejistota i sebevědomí jedinců a dochází i k integraci osobnosti. Adolescenti dosahují vrcholu svých rozumových schopností, inteligence. Pro jedince bývá mnohdy období adolescence obdobím krize, mají sklony experimentovat a zkoušet nové věci, zneužívat drogy a alkohol, v některých případech dochází i k pokusům o sebevraždu či vznikají psychická traumata z prvních sexuálních zkušeností (Vágnerová, 2000).

Z pohledu sociologie je adolescence obdobím, kdy se jedinci oddělují od své rodiny a začleňují se více do společnosti a jejich institucí. Adolescenti přejímají dospělé role a vymezují si vlastní sociální pozice. Podle psychologa Erika Eriksona se jedná o tak náročné období rozvoje genitální sexuality, že by se přestupky adolescentů měly posuzovat shovívavěji (Vágnerová, 2000).

4.1 Teoretická pojetí adolescence

4.1.1 Adolescence jako bouře a konflikt

Teorie amerického psychologa G. S. Halla, který je považován za „otce adolescence“, pojímá období adolescence **jako bouři a konflikt**. Autor v teorii vychází z filozofie romantismu *Sturm und Drang* a také se inspiroje Darwinovým pojetím evoluce. Dle jeho

koncepte je adolescence „*nevyhnutelný a dramatický střet protikladných tendencí v člověku*,“ (Macek, 2003) neboli jedinec v průběhu života prochází fází primitivismu, která končí civilizovaností. Autor považuje adolescenci za období druhého oidipovského konfliktu, kdy je potřeba, aby se dospívající osvobodil ze závislosti na rodičích (Macek, 2003).

4.1.2 Adolescence jako čas pro splnění vývojového úkolu

S další teorií přišel J. V. Havighurst, který chápe adolescenci jako **čas pro splnění vývojového úkolu**. Důležitou roli zde hraje vývojový úkol, který představuje „*potřeby a očekávání společnosti, ve které jedinec žije, stejně jako jeho individuální potřeby a očekávání*“ (Macek, 2003). Za úkoly, které by měl jedinec během adolescence splnit je považováno přijetí vlastního těla, fyziologické změny, pohlavní role, rozvoj kognice a vztahů s vrstevníky, změna vztahu k dospělým, představy o své budoucnosti, nabytí zkušeností v erotických vztazích, příprava na rodinný život či profesní kariéru apod (Macek, 2003).

Na koncepci teorie vývojového úkolu navazuje E. Erikson, který vidí adolescenci jako období pro vytvoření vlastní identity. Ačkoli proces vytváření identity probíhá po celý život, pro adolescenci je to centrálním úkolem (Macek, 2003).

4.1.3 Adolescence jako proces učení, poznávání a přijímání nových rolí

Další teorií, která se však na adolescenci dívá ze sociálně-kognitivního úhlu se nazývá **adolescence jako proces učení, poznávání a přijímání nových rolí**. Tato koncepce klade důraz na novou povahu sociálního učení, která navzájem pracuje s konkrétními a abstraktními objekty, má schopnost stanovit různé úhly pohledu a také pracuje s myšlenkovou manipulací jevů v minulosti a budoucnosti. Adolescent je již schopný vnímat určité situace z pozice všech zúčastněných osob, nikoli pouze z pozice třetí osoby (Mužík, 2009).

Existují další teorie a koncepty zabývající se adolescencí, autorka vybrala jen ty nejznámější.

4.2 Adolescenti a socializace

Socializace je proces, který probíhá po celý život každého jedince. V průběhu socializace se jedinec proměňuje ve společenskou bytost, osvojuje si formy chování, jednání, jazyk, poznatky, hodnoty a kultury. Socializace začíná v rodině a dále probíhá v kolektivu vrstevníků, kamarádů, ve škole, v práci či prostřednictvím médií. Společnost jedince čím dál více akceptuje jako dospělého, ale zároveň od něj očekává příslušné chování (Vágnerová, 2000).

V období adolescence se řada rolí integruje do osobnosti dospívajícího, při kterých jedinec využívá svých sociálních dovedností a emocionálně-kognitivní kapacity nabyté z dětství. Procesem socializace se teoreticky zabývá **socializační teorie osobnosti**, podle které je socializace „*proces vývoje osobnosti v konkrétním materiálním a sociálním prostředí, které je charakteristické pro konkrétní společnost, a kde vzájemný vztah mezi jednotlivcem a společností je primárně určován právě touto společností*“ (Macek, 2003).

Dospívání jedince je možné rozdělit do čtyř složek (Macek, 2003):

1. **Hodnotově normativní složka** – hodnoty, normy, ideály, přesvědčení dané společností, které jedincům předává rodina, škola či sdělovací prostředky
2. **Mezilidsky vztahová složka** – interakce mezi lidmi nesoucí faktory první složky a faktory osobnostní ojedinělosti zúčastněných
3. **Rezultativní složka systému** – interakce prvních dvou složek – materiální produkty, člověk a kultura, jež jsou výsledkem socializačního procesu
4. **Osobnostní složka (identita)** – reflexe předchozích tří složek a jedinečné uspořádání osobnostních složek každého jedince. Čtvrtou složku je taktéž možné nazvat jako sebereflexe či sebehodnocení, jež hraje v období dospívání významnou roli.

4.2.1 Sociální role

Sociální roli je možné označit jako způsob chování, očekávané od členů skupiny, kteří v ní zaujímají určité postavení. Sociální role závisí na sociální pozici daného člena skupiny a také na normách a hodnotách skupiny. Existují role krátkodobé a dlouhodobé mezi kterými je rozdíl. Během období adolescence jedinec míří k dosažení dospělé role. Adolescentních složek nabývá jedinec postupně. Rodina zbavuje jedince role dítěte a po uplynutí přechodné fáze jej považuje za dospělého se všemi právy. Další proměnou prochází role, která směřuje k budoucímu povolání. Dospívající má na přechodnou dobu roli učně či studenta, která nemá

pro společnost příliš vysoký status, neboť značí, že jedinec ještě nedosáhl dostatečných znalostí a zkušeností (Vágnerová 2000).

4.3 Změny v adolescenci

Adolescence je obdobím komplexní přeměny, kdy se jedinec mění osobnostně a získává novou sociální pozici. Nová role adolescenta je spojena s lepší sociální prestiží. Vztahy mezi rodiči a adolescenty se zklidňují a upevňují, na významu velmi nabývají vztahy s vrstevníky. Adolescenti se v tomto období připravují na své budoucí povolání a někteří po dokončení studia nastupují do své první práce. Ze sociálního pohledu je období dospívání ohraničeno dvěma důležitými mezníky, a to ukončením povinné školní docházky a dokončením přípravy na profesní život s následujícím hledáním si první práce a nástupem do zaměstnání (výjimkou jsou vysokoškolští studenti). Důležitou roli hraje ekonomická nezávislost a samostatnost, která je v naší kultuře považována za důkaz dospělosti (Vágnerová, 2000).

E. Erikson pro vyjádření období přechodnosti použil termín **psychosociální moratorium** (zastavit, zabrzdit). Tento pojem označuje skutečnost, kdy adolescenti chtějí či odkládají dospělost, neboť se jí jeví jako příliš náročná. Povinnosti, zodpovědnost, stereotyp, které dospělost přináší nejsou pro adolescenty atraktivní, a tak se jí snaží oddálit co nejdéle. Na základě své vytvořené kultury se potřebují adolescenti cítit volně, experimentovat a ničím se nenechat omezit (Vágnerová, 2000).

Dále se mění postoje adolescentů k vlastní budoucnosti, kdy se při pomyšlení na budoucí možnosti cítí svobodní. Mají možnosti si vybrat, ale spoustu rolí ponechávají zatím nenaplněné. Občas odkládají adolescenti svá rozhodnutí kvůli nechuti z volby definitivní alternativy. Současné soustředění se na budoucnost příliš neovlivňuje nynější prožitky adolescentů. Adolescenti chtějí žít naplno a současnost i budoucnost jsou pro ně stejně důležité. Účelem přechodného období adolescence je poskytnutí času a možností dospívajícím, aby dosáhli ve všech oblastech předpokladů pro to, stát se dospělým (Vágnerová, 2000).

4.4 Identita adolescentů

Ačkoli v tomto období již tělesný vývoj nepředstavuje velkou změnu, je tělesný vzhled důležitou součástí identity dospívajících. Adolescenti se ve velké míře zaobírají svým tělem, je možné mluvit až o narcistních tendencích. Díky našim sociokulturním standardům fyzické krásy a hodnoty mladosti je kult těla podporován a adolescenti jsou tak v ideální vývojové fázi. Vlastní těla posuzují adolescenti ve vztahu k aktuálním standardům ideálu krásy. Tělo je pro adolescenty důležitou součástí jejich vlastní identity a pokud odpovídá současným trendům krásy, je podpořeno jejich sebevědomím, pocit jistoty a dosahuje jedinec jisté prestiže. Důležitou roli hraje styl a oblečení, které napomáhá zvýraznit tělesné znaky. Naopak jakákoli tělesná odlišnost od ostatních může jedincovu identitu ohrozit pocitem nejistoty a negativním sebehodnocením. Jedinci, kteří se fyzicky vymykají dané normě prožívají pocity nespravedlnosti, zklamání a úzkosti (Vágnerová, 2000).

Fyzický vzhled má pro dospívající velký význam, a proto mu věnují velkou část své pozornosti, je pro ně cílem i prostředkem. Aby byli adolescenti ubezpečeni o své hodnotě, musí se líbit sami sobě a i ostatním. Vzhled slouží jako nástroj pro dosažení prestiže a sociální akceptace. Jedinci na počátku adolescence mají tendenci si hledat vzory a idoly ve stylu oblékání u populárních hvězd, celebrit, modelek, sportovců, ale také zpěváků a zpěvaček. S tím souvisí hudební preference každého adolescenta, který se svým preferovaným idolem nechává ovlivnit, a to nejen v oblékání. Vyrovnanější a inteligentnější dospívající si ke konci tohoto období již našli svůj styl, ve kterém se cítí dobře a nemají potřebu někoho napodobovat, což je projevem jejich osobnostního zrání (Vágnerová, 2000).

Adolescenti se neradí v čemkoli omezují, mají potřebu zkusit všechno a všeho si maximálně užít. Vždy preferují intenzivní prožitky, poslouchají hlasitou a hlučnou hudbu, mají rádi rychlou jízdu a potápění do velkých hloubek, jednoduše se snaží dosáhnout svého maxima. Součástí identity adolescentů jsou také vztahy k jiným lidem, k určité osobě či skupině, se kterou se ztotožňují. Příslušností k určité skupině jedinec získává pocit větší sebejistoty, opory a necítí se tolik zodpovědný za své činy, protože jej skupina jeho vlastní zodpovědnosti zbavuje. Ztotožnění se s vybranou skupinou bývá často jen přechodnou fází, která pomáhá jedincům překonat strach z osamostatnění se a hledání své identity. Postupem času se dospívající ze skupiny separuje, stejně tak, jako od své rodiny (Vágnerová, 2000).

Podíl na spoluvytváření adolescentní identity mají určité alternativní kultury či generační specifické způsoby vyjádření. Určitá část adolescentů poslouchá či provozuje

rockovou hudbu (nebo jinou její variantu). Podle S. Davise tráví dospívající poslechem rockové hudby jen o něco méně času než každý den ve škole. Rocková hudba slouží jako prostředek spojení se svými vrstevníky, vytváří společné zážitky a symbolizuje příslušnost k dané generaci. Mezi další specifické adolescentní aktivity patří např. tvorba graffiti, kterou považují dospělí za vandalismus nebo ježdění na skejtech (Vágnerová, 2000, s. 197-201).

4.5 Emocionalita adolescentů

Emocionalitu je taktéž možné označit jako citovost, která označuje míru citové reakce na nejrůznější situace a podněty. V adolescenti dochází k diferenciaci emocí, které se následně proměňují ve vyšší city, přátelství a také lásku (Macek, 2003). Na začátku adolescence dospívající charakterizuje větší emoční labilita, která časem postupně odeznívá. Ve stádiu adolescence jsou nálady dospívajících ustálenější než u pubescentů. V časně adolescenci dochází k hormonálním změnám, které jsou doprovázeny podrážděností a negativními emocemi. Z četných studií je zřejmé, že při nástupu adolescence vrůstají u jedinců deprese, dochází k poruchám příjmu potravy, sebevraždám a delikvencím (Greene, Larson, 1991). Tyto dopady mohou souviset s *„hormonálními změnami, se zvýšenou mírou sebereflexe a egocentričnosti, s vysokou potřebou sebehodnocení, které je kolísavé, sebecit je labilní“* (Macek, 1999, s. 59). S postupným dospíváním tyto negativní emoce odeznívají, prožitky a emocionální život se stabilizují (Vágnerová, 2000).

5. VÝZKUMNÁ ČÁST

5.1 Úvod

V teoretické části se autorka zabývala problematikou hudebních preferencí adolescentů, významnými zahraničními i českými výzkumy hudebních preferencí a vlivem hudebních žánrů na emoce adolescentů. Ve výzkumné části práce autorka navazuje na předchozí výzkum Rentfrowa a Goslinga (2003) a výzkum hudebních preferencí vysokoškolské mládeže v Evropě a České republice (Crha a kol, 2013). Autorka v první řadě zkoumá hudební preference současných adolescentů neboli oblibu hudebních žánrů. Dále zkoumá vliv preferovaných i méně preferovaných hudebních žánrů na emocionalitu adolescentů, a to konkrétně u studentů Gymnázia Jan Blahoslava a Střední pedagogické školy v Přerově.

5.2 Cíle výzkumu

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit hudební preference dnešních adolescentů, jaké hudební žánry mají v oblibě a které naopak v oblibě nemají. Dalším cílem bylo zjistit, jak preferované i méně preferované hudební žánry působí na emoce adolescentů.

5.3 Výzkumné otázky:

1. Jaké hudební žánry preferují dnešní adolescenti?
2. Jaké emoce vyvolávají preferované hudební žánry u adolescentů?
3. Jaký vliv má poslech vybraných hudebních žánrů na emoce adolescentů?

5.4 Stanovení hypotéz

Hypotéza 1: Adolescenti preferují hudbu s rychlými tempy a s výrazně simplifikovanou metroritmickou strukturou (Pop, Rap/hip hop, Elektro dance).

Hypotéza 2: Žánry, které preferují adolescenti, vyvolávají převážně pozitivní psychické stavy (radost, příjemnost, optimismus).

Hypotéza 3: Žánry, které preferují adolescenti, vyvolávají převážně dynamizující psychické stavy (zábavnost, energie, uvolnění).

5.5 Výzkumný soubor

Výzkumné šetření probíhalo na Gymnáziu Jana Blahoslava a Střední pedagogické škole v Přerově, a to pouze na budově Střední pedagogické školy u studentů oboru Předškolní a mimoškolní pedagogiky. Výzkumný soubor byl tvořen 50 respondenty, z toho bylo 34 dívek. Věkové rozpětí respondentů bylo 15-19 let. Získaná data nelze zobecnit na celou populaci adolescentů České republiky, neboť výzkumný vzorek byl získán pouze na jedné škole.

5.6 Postup při sběru dat

V první řadě bylo osloveno vedení školy a učitelé o možnost realizace výzkumu v jejich hodinách. Po vzájemné domluvě následovala domluva termínů návštěv ve vyučování konkrétních tříd se záměrem sběru dat u jednotlivých studentů. Pro výzkum byl zvolen zvukový dotazník, který studenti anonymně vyplnili. Sběr výzkumných dat byl realizován v měsíci květen 2023. Výzkum realizovala autorka sama, studentům rozdala zvukový dotazník v papírové podobě, podrobně popsala postup pro jeho vyplňování a zodpověděla případné dotazy studentů. Následně pouštěla hudební ukázky, na jejichž základě studenti odpovídali na otázky. Každá ukázka byla puštěna více než jednu minutu (sloka, refrén, v závislosti na konkrétní ukázce). Doba vyplňování dotazníku byla kolem 20 minut. návratnost dotazníku byla 100 %, autorka si dotazníky od studentů vybrala sama. Reakce studentů na zvukový dotazník byly kladné, autorka dostala velmi pozitivní zpětnou vazbu.

5.7 Výzkumné metody

Zvolená výzkumná metoda vyplývá ze stanovených cílů práce. Pro výzkumné šetření autorka využila kvantitativní přístup za pomoci zvukového dotazníku.

5.8 Zvukový dotazník

Respondenti obdrželi dotazník, který obsahoval celkem 12 otázek. Otázka č. 1-10 obsahovala dalších šest podotázek týkající se emocí. Otázka č. 1-10 se zabývala oblibou konkrétního žánru (např. pop, rock, rap...), kdy byla respondentům puštěna přesná ukázka vybraného žánru a respondenti měli ohodnotit její oblibu na pětistupňové Likertově škále (1 – velice se mi líbí, 2 – spíše se mi líbí, 3 – nevím, nemám názor, 4 – spíše se mi nelíbí, 5 –

vůbec se mi nelíbí). Další šest podotázek se týkalo emocí, kdy každá podotázka obsahovala dvě protikladné emoce a respondent na škále určil, jakou emoci pocítil při poslechu ukázky (např. 1 – příjemnost, 2 – spíše příjemnost, 3 – nevím, 4 – spíše nepříjemnost, 5 – nepříjemnost). Otázka č. 11 zjišťovala pohlaví respondenta (muž/žena) a otázka č. 12 byla zaměřena na věk respondenta.

Do zvukového dotazníku autorka vybrala 10 žánrů dle svého uvážení. Konkrétně se jedná o žánry pop, rock/hardrock, heavy metal, country a folk, rap/hiphop, R&B, elektro dance, jazz, disco a klasická hudba. Ukázky k daným žánrům autorka vybrala, tak aby odpovídaly typickým znakům daného žánru a nebyly promíchané s jinými žánry.

Pořadí ukázek zvukového dotazníku:

1. Pop – „*Like a Prayer*“ – Madonna
2. Rock/hardrock – „*Poison*“ – Alice Cooper
3. Heavy metal – „*Judas*“ – Helloween
4. Country a folk – „*I Walk the Line*“ – Johnny Cash
5. Rap/hiphop – „*Not Afraid*“ – Eminem
6. R&B/soul – „*Hit the Road Jack*“ – Ray Charles
7. Elektro dance – „*Levels*“ – Avicii
8. Jazz – „*Come Fly With Me*“ – Frank Sinatra
9. Disco – „*What Is Love*“ – Haddaway
10. Klasická hudba – „*Mládí*“ – Leoš Janáček

5.9 Zpracování výsledků

Pro zpracování výsledků zvukového dotazníku byla použita pětibodová Likertova škála. Respondenti mohli u každé otázky zvolit pouze jednu odpověď. Pro získání výsledků z dotazníku byly z Likertovy škály vypočítány střední hodnoty u otázek týkajících se preference hudebních žánru. Střední hodnota odpovídá aritmetickému průměru odpovědí respondentů.

Při zpracování odpovědí u otázek týkajících se emocí prožitých při poslechu hudebních ukázek, byl použit výpočet procentuálního podílu. Veškeré výsledky jsou obsaženy v praktické části v tabulkách a grafech.

6. Interpretace výsledků výzkumu

6.1 Hudební preference adolescentů dle průměrné hodnoty

Z výsledků výzkumu hudebních preferencí vyplývá, že mezi nejpreferovanější hudební žánry adolescentů patří R&B/soul, rap/hiphop, disco a elektro dance. Tato zjištění ukazují, že adolescenti projevují zájem o moderní hudební žánry s rytmickými a tanečními prvky. Následující tabulka ukazuje výsledné průměrné hodnoty všech hudebních žánrů zahrnutých ve výzkumu. Žánry s nejvyšší průměrnou hodnotou adolescenti preferují nejvíce a žánry s nejnižší průměrnou hodnotou preferují nejméně.

Žánr	Průměrná hodnota
1. R&B/soul	4,60
2. Rap/hiphop	4,54
3. Disco	4,52
4. Elektro dance	4,26
5. Rock/hardrock	3,92
6. Pop	3,66
7. Jazz	3,08
8. Klasická hudba	3,08
9. Heavy metal	2,84
10. Country a folk	2,72

Tab č. 9 Výsledky výzkumu dle průměrné hodnoty

Na prvním místě se objevil žánr R&B/soul s průměrnou hodnotou 4,60 a je tak dle výsledků nejpreferovanějším hudebním žánrem adolescentů. Na druhé pozici se umístil žánr rap/hiphop s průměrnou hodnotou 4,54 a třetí místo obsadil žánr disco s průměrnou hodnotou 4,52. Žánr elektro dance se umístil na čtvrté pozici s průměrnou hodnotou 4,26. Mezi tři nejpreferovanější žánry tedy patří R&B/soul, rap/hiphop a disco, přičemž jejich průměrná hodnota se pohybuje v rámci rozdílu jedné desetiny. Na páté pozici se umístil žánr rock/hardrock s průměrnou hodnotou 3,92. Na šestém místě se objevil žánr pop s průměrnou hodnotou 3,66. Na sedmém pozici se umístil jazz s průměrnou hodnotou 3,08 a na pozici osmé se objevila klasická hudba se stejnou průměrnou hodnotou jako jazz. Mezi nejhůře hodnocené žánry patří heavy metal s průměrnou hodnotou 2,84 a na posledním místě se umístil žánr country a folk s hodnotou 2,72.

Dle výsledků průměrné hodnoty dávají adolescenti přednost energické a rytmické hudbě jako je R&B/soul, rap/hiphop a elektro dance před optimistickou a konvenční hudbou jako je country či pop. Adolescenti tedy preferují hudbu živou, energickou a rytmickou. Z výsledků dále vyplývá, že adolescenti nemají v oblibě hudbu strukturálně složitou jako je jazz či klasická hudba. Výsledky dotazníkového šetření nedopadly pozitivně ani pro hudbu energickou s buřičským obsahem jako je rock/hardrock či heavy metal, ale ve srovnání mezi těmito dvěma žánry upřednostňují adolescenti žánr rock/hardrock.

6.1.1 Hudební preference adolescentů dle procentuálního podílu

Následující tabulka ukazuje procentuální výsledky všech odpovědí respondentů z dotazníkového šetření u všech daných žánrů:

Žánr	Velice se mi líbí	Spíše se mi líbí	Nevím, nemám názor	Spíše se mi nelíbí	Vůbec se mi nelíbí
1. Rap/hiphop	66 %	26 %	6 %	0 %	2 %
2. Disco	64 %	26 %	8 %	2 %	0 %
3. R&B/soul	62 %	36 %	2 %	0 %	0 %
4. Elektro dance	56 %	24 %	10 %	10 %	0 %
5. Rock/hardrock	32 %	36 %	24 %	8 %	0 %
6. Pop	16 %	46 %	28 %	8 %	2 %
7. Jazz	8 %	36 %	20 %	28 %	8 %
8. Country a folk	6 %	12 %	42 %	28 %	12 %
9. Klasická hudba	4 %	30 %	42 %	18 %	6 %
10. Heavy metal	4 %	28 %	28 %	28 %	12 %

Tab č. 10 Výsledky výzkumu dle procentuálního podílu

Hudební žánr rap/hiphop vykazuje dle procentuálních výsledků největší zájem adolescentů ze všech uvedených žánrů. 66 % respondentů odpovědělo, že se jim tento žánr „velice líbí“ a dalších 26 % respondentů uvedlo, že se jim rap/hiphop „spíše líbí“. Negativní postoj vyjádřilo pouze 2 % respondentů a neutrální postoj vykazuje 6 % respondentů.

Druhým nejlépe hodnoceným žánrem je disco, které 64 % adolescentů označilo jako „velice se mi líbí“. 26 % respondentů jej ohodnotilo jako „spíše se mi líbí“, stejně jako žánr rap/hiphop. Pouze 2 % respondentů uvedlo odpověď „spíše se mi nelíbí“ a jako „vůbec se mi

nelíbí“ neoznačil žánr žádný respondent, což je velmi dobrý výsledek. Neutrální postoj k žánru zaujímá 8 % respondentů.

Na třetí pozici se v tabulce procentuálních výsledků umístil žánr R&B/soul, který se však v žebříčku průměrné hodnoty umístil na prvním místě. Důvodem je, že odpověď „velice se mi líbí“ zvolilo 62 % procent respondentů, což je méně než u předešlých dvou žánru, avšak odpověď „spíše se mi líbí“ označilo 36 % respondentů, což je více než u předešlých dvou žánrů. Jednoznačný výsledek vykazují negativní odpovědi, ke kterým nezaujmul postoj žádný z respondentů. Neutrální postoj vyjádřilo pouze 2 % respondentů.

Za další adolescenty preferovaný žánr lze považovat elektro dance, který se v tabulce umístil na čtvrtém místě. Odpověď „velice se mi líbí“ zvolilo 56 % respondentů, zatímco odpověď „spíše se mi líbí“ 24 % respondentů. Negativní postoj nevyjádřil žádný respondent, avšak odpověď „spíše se mi nelíbí“ zvolilo 10 % respondentů. Neutrální postoj k žánru zaujímá 10 % respondentů.

Žánr rock/hardrock ohodnotilo 32 % respondentů jako „velice se mi líbí“, ale „spíše se líbí“ 36 % respondentů. Dále bylo zaznamenáno 24 % neutrálních postojů a 8 % spíše negativních postojů. V kategorii „vůbec se mi nelíbí“ nebyly žádné odpovědi.

Na šesté pozici se v tabulce umístil žánr pop, který označilo jako „velice se mi líbí“ pouze 16 % respondentů. Na druhou stranu však odpověď „spíše se mi líbí“ označilo 46 % respondentů, což je v této kategorii odpovědi nejvíce ze všech žánrů. Neutrální postoj k popu zaujalo 28 % respondentů. Odpověď „spíše se mi nelíbí“ vykazuje 8 % a „vůbec se mi nelíbí“ jen 2 % respondentů.

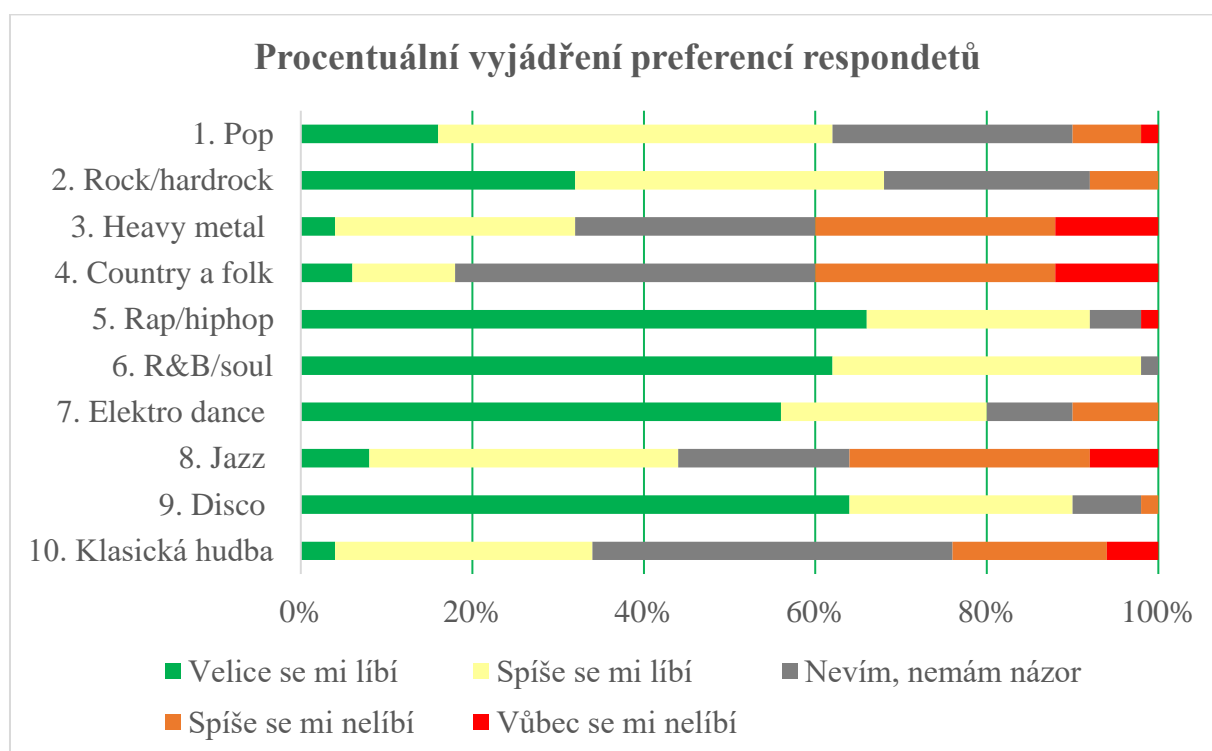
Za již nepreferovaný žánr lze dle tabulky považovat jazz, který se „velice líbil“ pouze 8 % respondentů. Jazz se „spíše líbil“ 36 % respondentů a 20 % respondentů uvedlo neutrální postoj. Spíše negativní názor vykazuje 28 % respondentů a úplně negativní postoj má 8 % respondentů.

Žánr country a folk, který se v žebříčku průměrné hodnoty umístil až na posledním místě je v procentuálních výsledcích na osmé pozici. Největší procento odpovědí je zde zaznamenáno u neutrálního postoje, které vyjádřilo 42 % respondentů. Pouze 6 % respondentů označilo tento žánr jako „velice se mi líbí“. 12 % respondentů označilo country a folk jako „spíše se mi líbí“ i jako „vůbec se mi nelíbí“. Spíše negativní postoj má 28 % respondentů. Z výzkumu vyplývá, že žánr country a folk není mezi adolescenty oblíbený.

Na deváté pozici se umístila klasická hudba, kterou preferuje pouze 4 % respondentů. „spíše se líbí“ 30 % respondentů a neutrální postoj k ní zaujímá 42 % respondentů. „spíše se nelíbí“ 18 % respondentů a vůbec ji nepreferuje 6 % respondentů. Z výzkumu vyplývá, že klasická hudba není u adolescentů příliš oblíbená, naopak spíše preferují moderní simplifikovanou hudbu s důrazem na rytmus.

V procentuálních výsledcích nejhůře dopadl žánr heavy metal. Pouze 4 % respondentů má tento žánr v oblibě, 28 % zaujímá neutrální postoj a stejný počet respondentů byl zaznamenán u odpovědi „spíše se mi líbí“ a spíše se mi nelíbí“. 12 % respondentů heavy metal nemá v oblibě.

Následující graf znázorňuje procentuální vyjádření preferencí respondentů. Graf je řazen podle pořadí zvukových ukázek v dotazníku.

Graf č. 1 Procentuální vyjádření preferencí respondentů

Z uvedeného grafu výše vyplývá, že nejpreferovanějšími žánry adolescentů jsou rap/hiphop, R&B/soul a disco. Jedná se o žánry, které jsou často spojovány s moderními hudebními trendy a mainstreamovou kulturou. Klasická hudba a country/folk vykazují největší neutrální postoj adolescentů, to znamená, že nejsou příliš oblíbené, ale ani odmítané. Naopak heavy metal a country/ folk nejsou u adolescentů oblíbené. Zajímavý výsledek lze na grafu

vidět u žánru country a folk, ke kterému adolescenti zaujímají největší neutrální postoj a zároveň je také nejvíce neoblíbeným žánrem.

6.2 Převažující emoce vyvolané poslechem ukázek

Následující podkapitola obsahuje výsledky z dotazníkového šetření týkající se prožitých emocí při poslechu ukázek hudebních žánrů. Výsledky jsou řazeny dle pořadí hudebních žánrů v dotazníku.

6.2.1 Pop music

Tabulka níže poskytuje přehled výsledků výzkumu týkajících se emocí vyvolaných hudebním žánrem pop music.

Radost	Spíše radost	Nevím	Spíše hněv	Hněv
22 %	54 %	22 %	2 %	0 %
Zábavnost	Spíše zábavnost	Nevím	Spíše nuda	Nuda
38 %	26 %	22 %	14 %	0 %
Uvolnění	Spíše uvolnění	Nevím	Spíše napětí	Napětí
16 %	40 %	36 %	8 %	0 %
Příjemnost	Spíše příjemnost	Nevím	Spíše nepříjemnost	Nepříjemnost
26 %	46 %	26 %	2 %	0 %
Optimismus	Spíše optimismus	Nevím	Spíše pesimismus	Pesimismus
44 %	44 %	10 %	2 %	0 %
Energie	Spíše energie	Nevím	Spíše klid	Klid
30 %	46 %	20 %	2 %	2 %

Tab. č. 11 Emocionální výsledky žánru pop music

Z přehledu výsledků vyplývá, že u žánru pop music největší počet respondentů (54 %) vyjádřil emoci „spíše radost“. Další nejčastěji zaznamenanou odpovědí byla „spíše energie“ a „spíše příjemnost“ (46 %). Emoce „optimismus“ a „spíše optimismus“ pocíťovalo 44 % respondentů, zatímco „spíše uvolnění“ zaznamenalo 40 % respondentů. Emoci „zábavnost“ vyjádřilo 38 % respondentů. Negativní emoce jako jsou „hněv“, „nuda“, „napětí“, „nepříjemnost“ či „pesimismus“ nepocíťoval žádný z respondentů.

Podle výsledných dat lze konstatovat, že hudební žánr pop music vyvolává u adolescentů převážně pozitivní emocionální reakce a pocity příjemnosti. Tento závěr naznačuje, že poslech pop music má tendenci přinášet mladým lidem radost a dobrou náladu. Respondenti vyjádřili,

že se cítí energičtěji a příjemněji při poslechu tohoto žánru hudby. Tyto výsledky poukazují na potenciální vliv a přínos pop music na emoční stav a pocity adolescentů.

6.2.2 Rock/hardrock

Tabulka obsažená níže poskytuje přehled výsledků výzkumu týkajících se emocí vyvolaných hudebním žánrem rock/hardrock.

Radost	Spíše radost	Nevím	Spíše hněv	Hněv
30 %	34 %	22 %	14 %	0 %
Zábavnost	Spíše zábavnost	Nevím	Spíše nuda	Nuda
44 %	34 %	14 %	6 %	2 %
Uvolnění	Spíše uvolnění	Nevím	Spíše napětí	Napětí
18 %	38 %	22 %	18 %	4 %
Příjemnost	Spíše příjemnost	Nevím	Spíše nepříjemnost	Nepříjemnost
34 %	22 %	36 %	6 %	2 %
Optimismus	Spíše optimismus	Nevím	Spíše pesimismus	Pesimismus
24 %	38 %	30 %	8 %	0 %
Energie	Spíše energie	Nevím	Spíše klid	Klid
70 %	24 %	6 %	0 %	0 %

Tab. č. 12 Emocionální výsledky žánru rock/hardrock

Z přehledu výsledků obsažených v tabulce vyplývá, že největší počet respondentů pocíťoval u tohoto žánru emoci „energie“ (70 %). Další nejčastěji uváděnou emocionální reakcí byla „zábavnost“ (44 %). 38 % respondentů pocíťovalo „spíše uvolnění“ a „spíše optimismus“, zatímco „spíše radost“ vykazuje 34 % respondentů. Na škále uvolnění – napětí vykazuje největší procento respondentů neutrální postoj (36 %). Nejméně zaznamenanou odpovědí byl „hněv“ (0 %), „pesimismus“ (0 %), „klid“ (0 %), „spíše klid“ (0 %), či nuda (2 %).

Na základě získaných dat z dotazníkového šetření je zřejmé, že žánr rock/hardrock vyvolává u adolescentů širokou škálu emocionálních reakcí. Nejvíce se však vyskytují pocity energie a zábavnosti. Poslech rockové či hardrockové muziky vyvolává u mladých lidí převážně pozitivní emocionální odezvy a také jim přináší intenzivní zážitky plné energie a zábavy.

6.2.3 Heavy metal

Následující tabulka poskytuje přehled výsledků z dotazníkového šetření zaměřeného na emocionální reakce vyvolané hudebním žánrem heavy metal.

Radost	Spíše radost	Nevím	Spíše hněv	Hněv
6 %	22 %	32 %	24 %	16 %
Zábavnost	Spíše zábavnost	Nevím	Spíše nuda	Nuda
18 %	30 %	26 %	20 %	6 %
Uvolnění	Spíše uvolnění	Nevím	Spíše napětí	Napětí
10 %	8 %	36 %	28 %	18 %
Příjemnost	Spíše příjemnost	Nevím	Spíše nepříjemnost	Nepříjemnost
8 %	26 %	24 %	30 %	12 %
Optimismus	Spíše optimismus	Nevím	Spíše pesimismus	Pesimismus
6 %	26 %	26 %	34 %	8 %
Energie	Spíše energie	Nevím	Spíše klid	Klid
48 %	34 %	10 %	8 %	0 %

Tab. č. 13 Emocionální výsledky žánru heavy metal

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že hudební žánr heavy metal vzbuzuje u adolescentů pozitivní, ale i negativní emocionální reakce. Nejvíce zaznamenanou emocionální reakcí byla „energie“ (48 %). Další pozitivní reakcí byla „spíše zábavnost“ (30 %). Co se týče emocí spojených s uvolněním a napětím, 36 % respondentů vyjádřilo neutrální postoj, což naznačuje, že heavy metal nemá výrazný vliv na pocity uvolnění či napětí. Na škále radost – hněv vykazuje 32 % respondentů taktéž neutrální postoj. Naopak, negativní reakce jako „spíše pesimismus“ pocítilo 34 % respondentů a „spíše nepříjemnost“ 30 % respondentů.

Na základě těchto dat lze konstatovat, že žánr heavy metal vyvolává u adolescentů smíšené emocionální reakce. Někteří mladí lidé mohou při poslechu tohoto žánru vnímat méně příjemné nebo pesimistické emocionální odezvy. Z toho vyplývá, že vnímání heavy metalu jako žánru je u adolescentů individuální a subjektivní záležitostí a nelze z něj vyvodit z cela objektivní závěr.

6.2.4 Country a folk

Následující tabulka poskytuje přehled výsledků z dotazníkového šetření zaměřeného na emocionální reakce vyvolané hudebním žánrem country a folk.

Radost	Spíše radost	Nevím	Spíše hněv	Hněv
12 %	40 %	42 %	4 %	2 %
Zábavnost	Spíše zábavnost	Nevím	Spíše nuda	Nuda
6 %	26 %	24 %	22 %	22 %
Uvolnění	Spíše uvolnění	Nevím	Spíše napětí	Napětí
30 %	28 %	32 %	8 %	2 %
Příjemnost	Spíše příjemnost	Nevím	Spíše nepříjemnost	Nepříjemnost
12 %	32 %	34 %	14 %	8 %
Optimismus	Spíše optimismus	Nevím	Spíše pesimismus	Pesimismus
36 %	28 %	18 %	10 %	8 %
Energie	Spíše energie	Nevím	Spíše klid	Klid
2 %	20 %	18 %	28 %	32 %

Tab č. 14 Emocionální výsledky žánru country a folk

Z výše uvedených výsledků v tabulce vyplývá, že hudební styl country a folk vyvolává u adolescentů převážně neutrální pocity. Nejvíce respondentů totiž zvolilo neutrální odpověď na škále radost – hněv (42 %). 36 % respondentů u tohoto žánru pocítilo „optimismus“ a 32 % „klid“. „Spíše zábavnost“ vykazuje 26 % respondentů. Co se týče emocí spojených s uvolněním a napětím, tak 32 % respondentů vyjádřilo neutrální postoj, stejně jako na škále příjemnost – nepříjemnost, kde neutrální postoj zaujalo 34 % respondentů.

Na základě výše uvedených dat lze konstatovat, že hudební žánry country a folk vyvolávají u adolescentů smíšené pocity. Adolescenti zaujímají vůči tomuto žánru převážně neutrální postoje, vykazují však vyšší míru znudění. Na druhou stranu působí tento žánr na emoce adolescentů optimisticky a také klidně. Obecně lze říci, že country a folk jako hudební žánr adolescenty nebaví, ale když už ho poslouchají, vyvolává u nich převážně pozitivní pocity.

6.2.5 Rap/hiphop

Následující tabulka poskytuje přehled výsledků z dotazníkového šetření zaměřeného na emocionální reakce vyvolané hudebním žánrem rap/hiphop.

Radost	Spíše radost	Nevím	Spíše hněv	Hněv
72 %	14 %	8 %	4 %	2 %
Zábavnost	Spíše zábavnost	Nevím	Spíše nuda	Nuda
70 %	20 %	6 %	4 %	0 %
Uvolnění	Spíše uvolnění	Nevím	Spíše napětí	Napětí
34 %	34 %	22 %	8 %	2 %
Příjemnost	Spíše příjemnost	Nevím	Spíše nepříjemnost	Nepříjemnost
54 %	36 %	6 %	2 %	2 %
Optimismus	Spíše optimismus	Nevím	Spíše pesimismus	Pesimismus
42 %	22 %	32 %	2 %	2 %
Energie	Spíše energie	Nevím	Spíše klid	Klid
78 %	16 %	2 %	4 %	0 %

Tab. č. 15 Emocionální výsledky žánru rap/hiphop

Z výše uvedených výsledků vyplývá, že hudební styl rap/hiphop vyvolává u adolescentů hlavně pozitivní emocionální reakce. Nejvíce zaznamenanou emocionální reakcí byla „energie“ (78 %) a také radost (72 %). 34 % respondentů vykazuje emoce „uvolnění“ a také „spíše uvolnění“. 70 % respondentů při poslechu ukázky pocívalo „zábavnost“ a naopak „nudu“ nevykazoval žádný z respondentů. Na 42 % respondentů působil žánr rap/hiphop optimisticky.

Na základě výše uvedených dat lze konstatovat, že žánr rap/hiphop vyvolává u adolescentů pozitivní emocionální reakce, nejvíce však pocíťují emoce energie a radosti. Dle výsledků je možné o žánru rap/hiphop tvrdit, že adolescenty značně baví a poslech tohoto žánru mají spojený se zábavou a optimismem. Tak pozitivní výsledky mohou vycházet z textů rapových skladeb, které často vyjadřují různé osobní příběhy, hledání vlastní identity či sociální problémy, což může být pro mladé lidi tematické a dokáží se vcítit do samotného textu a prožívat jej se zpěvákem.

6.2.6 R&B/soul

Následující tabulka poskytuje přehled výsledků z dotazníkového šetření zaměřeného na emocionální reakce vyvolané hudebním žánrem R&B/soul.

Radost	Spíše radost	Nevím	Spíše hněv	Hněv
72 %	26 %	2 %	0 %	0 %
Zábavnost	Spíše zábavnost	Nevím	Spíše nuda	Nuda
78 %	20 %	2 %	0 %	0 %
Uvolnění	Spíše uvolnění	Nevím	Spíše napětí	Napětí
56 %	24 %	16 %	4 %	0 %
Příjemnost	Spíše příjemnost	Nevím	Spíše nepříjemnost	Nepříjemnost
58 %	34 %	8 %	0 %	0 %
Optimismus	Spíše optimismus	Nevím	Spíše pesimismus	Pesimismus
72 %	26 %	0 %	2 %	0 %
Energie	Spíše energie	Nevím	Spíše klid	Klid
70 %	20 %	8 %	2 %	0 %

Tab. č. 16 Emocionální výsledky žánru R&B/soul

Z výše uvedených výsledků vyplývá, že žánr R&B/soul působí především pozitivně na emocionální reakce adolescentů. Nejvíce zaznamenanou reakcí byla „zábavnost“ (78 %), „optimismus“ (72 %) a „radost“ (72 %). Další emoce zaznamenané při poslechu tohoto žánru byly „energie“ (70 %), „příjemnost“ (58 %) a „uvolnění“ (56 %). Žádný z respondentů nevykazoval negativní emoce.

Na základě uvedených dat lze konstatovat, že žánr R&B/soul má pozitivní vliv na emoce a prožívání adolescentů. Pocity radosti, uvolnění, optimismu, energie i zábavy mohou být spojeny s tanečními a energickými rytmy této hudby, které mladí lidé v tomto období jejich života vyhledávají. Dalším pozitivním výsledkem pro tento hudební žánr je, že nemá negativní vliv na prožívání a emoce adolescentů.

6.2.7 Elektro dance

Následující tabulka poskytuje přehled výsledků z dotazníkového šetření zaměřeného na emocionální reakce vyvolané hudebním žánrem elektro dance.

Radost	Spíše radost	Nevím	Spíše hněv	Hněv
64 %	16 %	12 %	8 %	0 %
Zábavnost	Spíše zábavnost	Nevím	Spíše nuda	Nuda
68 %	14 %	12 %	4 %	2 %
Uvolnění	Spíše uvolnění	Nevím	Spíše napětí	Napětí
40 %	26 %	14 %	18 %	2 %
Příjemnost	Spíše příjemnost	Nevím	Spíše nepříjemnost	Nepříjemnost
44 %	30 %	22 %	2 %	2 %
Optimismus	Spíše optimismus	Nevím	Spíše pesimismus	Pesimismus
66 %	18 %	12 %	4 %	0 %
Energie	Spíše energie	Nevím	Spíše klid	Klid
76 %	14 %	8 %	2 %	0 %

Tab č. 17 Emocionální výsledky žánru elektro dance

Z výše uvedených výsledků vyplývá, že žánr elektro dance vyvolává u adolescentů převážně pozitivní emocionální reakce. Nejvíce zaznamenanou reakcí byla „energie“ (76 %) a „zábavnost“ (68 %). Dalšími pozitivními reakcemi byly „optimismus“ (66 %), „radost“ (64 %), „příjemnost“ (44 %) a „uvolnění“ (40 %). Žádný z respondentů nevykazuje pocity hněvu, pesimismu či klidu. Emoce nudy, napětí a nepříjemnosti byly zaznamenány pouze u 2 % respondentů.

Hudební žánr elektro dance bývá spojován s festivaly, tanečními kluby a nočním životem, což je typická zábava adolescentního období. Také je tato hudba rytmická, energická, s tanečními prvky a silnými beaty. Z toho důvodu mohou adolescenti při poslechu této hudby prožívat právě pozitivní emoce, jako radost, energii, zábavu, uvolnění, optimismus, jak vyplývá z výše uvedených výsledků.

6.2.8 Jazz

Následující tabulka poskytuje přehled výsledků z dotazníkového šetření zaměřeného na emocionální reakce vyvolané hudebním žánrem jazz.

Radost	Spíše radost	Nevím	Spíše hněv	Hněv
20 %	46 %	28 %	6 %	0 %
Zábavnost	Spíše zábavnost	Nevím	Spíše nuda	Nuda
2 %	26 %	36 %	26 %	10 %
Uvolnění	Spíše uvolnění	Nevím	Spíše napětí	Napětí
16 %	38 %	36 %	8 %	2 %
Příjemnost	Spíše příjemnost	Nevím	Spíše nepříjemnost	Nepříjemnost
16 %	36 %	34 %	10 %	4 %
Optimismus	Spíše optimismus	Nevím	Spíše pesimismus	Pesimismus
32 %	32 %	26 %	6 %	4 %
Energie	Spíše energie	Nevím	Spíše klid	Klid
2 %	18 %	32 %	36 %	12 %

Tab. č. 18 Emocionální výsledky žánru jazz

Z výše uvedených výsledků v tabulce vyplývá, že hudební žánr jazz vyvolává u adolescentů spíše smíšené pocity. Nejvíce zaznamenanou reakcí respondentů byla „spíše radost“ (46 %) a „spíše uvolnění“ (38 %). Na stupnici zábavnost – nuda, vyjádřilo 36 % respondentů neutrální postoj a 26 % respondentů „spíše zábavnost“ i „spíše nuda“. Další zaznamenané reakce byly „spíše příjemnost“ (36 %) a „spíše klid“ (36 %). Na škále optimismus – pesimismus reagovalo 32 % respondentů na odpověď „optimismus“ a dalších 32 % odpovědělo „spíše optimismus“.

Na základě uvedených dat lze konstatovat, že jazzová hudba vyvolává u adolescentů výrazně smíšené pocity. Na některé adolescenty působí spíše pozitivně a někteří zaujmají neutrální postoj. Obecně lze tvrdit, že jazz má na adolescenty uvolňující a uklidňující vliv. Jazzová hudba u nich také vyvolává optimistické a radostné emoce. O jazzu se však nedá říci, že by se při jeho poslechu adolescenti bavili, tento žánr je spíše nudí, a proto ho záměrně nevyhledávají.

6.2.9 Disco

Následující tabulka poskytuje přehled výsledků z dotazníkového šetření zaměřeného na emocionální reakce vyvolané hudebním žánrem disco.

Radost	Spíše radost	Nevím	Spíše hněv	Hněv
66 %	24 %	8 %	2 %	0 %
Zábavnost	Spíše zábavnost	Nevím	Spíše nuda	Nuda
76 %	14 %	8 %	2 %	0 %
Uvolnění	Spíše uvolnění	Nevím	Spíše napětí	Napětí
50 %	28 %	12 %	6 %	4 %
Příjemnost	Spíše příjemnost	Nevím	Spíše nepříjemnost	Nepříjemnost
52 %	30 %	16 %	2 %	0 %
Optimismus	Spíše optimismus	Nevím	Spíše pesimismus	Pesimismus
58 %	32 %	8 %	0 %	2 %
Energie	Spíše energie	Nevím	Spíše klid	Klid
78 %	20 %	0 %	2 %	0 %

Tab č. 19 Emocionální výsledky žánru disco

Z výše uvedených výsledků v tabulce vyplývá, že hudební žánr disco vyvolává u adolescentů pozitivní emocionální reakce. Nejvíce zaznamenanou reakcí respondentů byla „energie“ (78 %) a „zábavnost“ (76 %). Další zaznamenané emoce byly „radost“ (66 %), „optimismus“ (58 %), „příjemnost“ (52 %) a uvolnění (50 %). U negativních emocí byla nejvíce zaznamenána reakce „napětí“ (4 %) a „pesimismus“, a to pouze 2 %.

Na základě uvedených dat lze konstatovat, že hudba žánru disco působí pozitivně na emoce a prožívání adolescentů. Hudba tohoto žánru je taneční, energická a rytmická, často spojována s tanečními kluby a zábavou, kterou mladí lidé záměrně vyhledávají pro své rozptýlení a pobavení. Obecně lze tvrdit, že disco hudba má na emocionální prožívání mladých lidí pozitivní vliv a není spojována s prožíváním negativních emocí.

6.2.10 Klasická hudba

Následující tabulka poskytuje přehled výsledků z dotazníkového šetření zaměřeného na emocionální reakce vyvolané klasickou hudbou.

Radost	Spíše radost	Nevím	Spíše hněv	Hněv
4 %	24 %	56 %	16 %	0 %
Zábavnost	Spíše zábavnost	Nevím	Spíše nuda	Nuda
4 %	8 %	40 %	24 %	24 %
Uvolnění	Spíše uvolnění	Nevím	Spíše napětí	Napětí
12 %	32 %	34 %	18 %	4 %
Příjemnost	Spíše příjemnost	Nevím	Spíše nepříjemnost	Nepříjemnost
14 %	32 %	40 %	12 %	2 %
Optimismus	Spíše optimismus	Nevím	Spíše pesimismus	Pesimismus
6 %	36 %	30 %	26 %	2 %
Energie	Spíše energie	Nevím	Spíše klid	Klid
8 %	8 %	36 %	22 %	26 %

Tab. č. 20 Emocionální výsledky žánru klasická hudba

Z výše uvedených výsledků v tabulce vyplývá, že klasická hudba vyvolává u adolescentů převážně neutrální emoce. Jedinou pozitivní zaznamenanou odpovědí byla „spíše optimismus“, na kterou reagovalo 36 % respondentů. Všechny ostatní nejvíce zaznamenané odpovědi byly neutrální. Na škále zábavnost – nuda, vykazuje 24 % respondentů odpověď „nuda“ a dalších 24 % „spíše nuda“. Další zajímavý výsledek lze vidět na stupnici energie – klid, kde emoci „klid“ pocítilo 26 % respondentů a „spíše klid“ 22 %.

Tyto výsledky naznačují, že klasická hudba působí na adolescenty uklidňujícím a uvolňujícím způsobem. Dále lze konstatovat, že mladé lidi klasická hudba moc nebaví, naopak je spíše nudí, a proto ji záměrně nemusí vyhledávat. To může být způsobeno i složitější formou a prokomponovaností této hudby, která je pro adolescenty náročná na poslech, oproti jiným populárním žánrům.

6.3 Vyhodnocení hypotézy č. 1

Adolescenti preferují hudbu s rychlými tempy a s výrazně simplifikovanou metroritmickou strukturou (Pop, Rap/hip hop, Elektro dance).

Výsledky výzkumu hudebních preferencí adolescentů ukazují, že mezi nejpreferovanější hudební žánry patří R&B/soul, rap/hiphop a disco. R&B/soul se ukázal jako nejpreferovanější žánr s průměrnou hodnotou 4,60, zatímco rap/hiphop se umístil na druhém místě s průměrnou hodnotou 4,54. Na třetím místě se umístil žánr disco s průměrnou hodnotou 4,52. Na čtvrtém místě se objevil žánr elektro dance s průměrnou hodnotou 4,26. Tyto výsledky ukazují, že adolescenti preferují široké spektrum hudebních žánru, přičemž R&B/soul, rap/hiphop, disco a elektro dance patří mezi jejich nejoblíbenější.

Žánr	Průměrná hodnota
1. R&B/soul	4,60
2. Rap/hiphop	4,54
3. Disco	4,52
4. Elektro dance	4,26
5. Rock/hardrock	3,92
6. Pop	3,66
7. Jazz	3,08
8. Klasická hudba	3,08
9. Heavy metal	2,84
10. Country a folk	2,72

Tab č. 21 Výsledky hudebních preferencí žánru rap/hiphop, elektro dance a pop

Hudební žánr pop, o kterém autorka v hypotéze předpokládala, že bude mezi adolescenty preferovaný se v hodnotovém žebříčku umístil až na šesté pozici s průměrnou hodnotou 3,66. Tento žánr není dle výsledků výzkumu adolescenty velmi preferovaný, avšak tento výsledek mohl být ovlivněn ukázkou, kterou autorka vybrala. Pro adolescenty v dnešní době může být zpěvačka Madonna již ne příliš známou, a proto není u teenagerů tolik preferovaná. Otázkou zůstává, zda by měl hudební žánr pop lepší hodnotový výsledek při výběru ukázky, která je dnešním adolescentům věkově bližší.

Procentuální vyhodnocení hypotézy č. 1

Žánr	Velice se mi líbí	Spíše se mi líbí	Nevím, nemám názor	Spíše se mi nelíbí	Vůbec se mi nelíbí
1. Rap/hiphop	66 %	26 %	6 %	0 %	2 %
2. Disco	64 %	26 %	8 %	2 %	0 %
3. R&B/soul	62 %	36 %	2 %	0 %	0 %
4. Elektro dance	56 %	24 %	10 %	10 %	0 %
5. Rock/hardrock	32 %	36 %	24 %	8 %	0 %
6. Pop	16 %	46 %	28 %	8 %	2 %
7. Jazz	8 %	36 %	20 %	28 %	8 %
8. Country a folk	6 %	12 %	42 %	28 %	12 %
9. Heavy metal	4 %	28 %	28 %	28 %	12 %
10. Klasická hudba	4 %	30 %	42 %	18 %	6 %

Tab č. 22 Procentuální vyhodnocení hypotézy č. 1

Z procentuálních výsledků výzkumu uvedených v tabulce výše vyplývá, že žánr rap/hiphop vykazuje největší zájem adolescentů mezi zkoumanými žánry. 66 % respondentů odpovědělo, že se jim rap/hiphop „velice líbí“ a 26 % se „spíše líbí“, zatímco u žánru R&B/soul odpověď „velice se mi líbí“ uvedlo 62 % respondentů, ale 36 % se žánr „spíše líbí“. Takové výsledky naznačují, že R&B/soul a rap/hiphop jsou pro adolescenty významnými hudebními žánry, přičemž rap/hiphop vykazuje vyšší míru zájmu.

Disco se také umístilo mezi nejpreferovanějšími žánry, i když s nižším hodnotovým skóre 4,26. Zajímavým výsledkem také je, že 64 % respondentů u žánru disco uvedlo odpověď „velice se mi líbí“, což je více než u nejpreferovanějšího žánru R&B/soul, na druhou stranu pouze 26 % respondentů uvedlo, že se jim disco „spíše líbí“.

Žánr elektro dance se i v procentuálním žebříčku odpovědí umístil na čtvrtém místě. Odpověď „velice se mi líbí“ zvolilo 56 % respondentů a odpověď „spíše se mi líbí“ 26 % respondentů. Z prvních čtyř nejpreferovanějších žánrů byl u žánru elektro dance zaznamenán nejvyšší počet odpovědí „nevím, nemám názor“ a „spíše se mi nelíbí“, a to 10 % u obou z těchto odpovědí.

Hudební žánr pop se i v procentuálním žebříčku odpovědí „velice se mi líbí“ umístil na šestém místě. Odpověď vykazující nejlepší hodnocení žánru uvedlo pouze 16 % respondentů. Zajímavý výsledek byl zaznamenán u odpovědi „spíše se mi líbí“, kterou zvolilo 46 %

respondentů. Odpověď „spíše se mi líbí“ u žánru pop zvolilo nejvíce respondentů v porovnání s ostatními hudebními žánry, což je pro tento žánr velmi pozitivní výsledek.

Z výsledků uvedených výše vyplývá, že adolescenti preferují žánry rap/hiphop a elektro dance, tedy žánry s rychlými tempy a výrazně simplifikovanou metroritmickou strukturou, ale nepreferují hudební žánr pop. Proto není možné hypotézu č. 1 potvrdit.

6.4 Vyhodnocení hypotézy č. 2

Žánry, které preferují adolescenti, vyvolávají převážně pozitivní psychické stavy (radost, příjemnost, optimismus).

Následující tabulka obsahuje získaná data z dotazníkového šetření týkající se převažujících emocí (radost- hněv, příjemnost – nepříjemnost, optimismus – pesimismus) vyvolaných poslechem ukázek. Uvedená data se týkají žánrů, které dle výsledků výzkumu preferují adolescenti. Ke každému žánru jsou přiřazeny zkoumané emoce a jejich výsledky jsou uvedeny v procentech na základě získaných odpovědí.

R&B/soul	Radost	Spíše radost	Nevím	Spíše hněv	Hněv
	72 %	26 %	2 %	0 %	0 %
	Příjemnost	Spíše příjemnost	Nevím	Spíše nepříjemnost	Nepříjemnost
	58 %	34 %	8 %	0 %	0 %
	Optimismus	Spíše optimismus	Nevím	Spíše pesimismus	Pesimismus
	72 %	26 %	0 %	2 %	0 %
Rap/hiphop	Radost	Spíše radost	Nevím	Spíše hněv	Hněv
	72 %	14 %	8 %	4 %	2 %
	Příjemnost	Spíše příjemnost	Nevím	Spíše nepříjemnost	Nepříjemnost
	54 %	36 %	6 %	2 %	2 %
	Optimismus	Spíše optimismus	Nevím	Spíše pesimismus	Pesimismus
	42 %	22 %	32 %	2 %	2 %
Disco	Radost	Spíše radost	Nevím	Spíše hněv	Hněv
	66 %	24 %	8 %	2 %	0 %
	Příjemnost	Spíše příjemnost	Nevím	Spíše nepříjemnost	Nepříjemnost
	52 %	30 %	16 %	2 %	0 %
	Optimismus	Spíše optimismus	Nevím	Spíše pesimismus	Pesimismus
	58 %	32 %	8 %	0 %	2 %
Elektro dance	Radost	Spíše radost	Nevím	Spíše hněv	Hněv
	64 %	16 %	12 %	8 %	0 %
	Příjemnost	Spíše příjemnost	Nevím	Spíše nepříjemnost	Nepříjemnost
	44 %	30 %	22 %	2 %	2 %
	Optimismus	Spíše optimismus	Nevím	Spíše pesimismus	Pesimismus
	66 %	18 %	12 %	4 %	0 %

Tab č. 23 Vyhodnocení hypotézy č. 2

U hudebního žánru R&B/soul byla na stupnici protikladných emocí **radost – hněv** zaznamenána „radost“ u 72 % respondentů. 26 % respondentů pocítilo „spíše radost“ a žádný z respondentů nepocítil emoce hněvu. Neutrální emoci pocítilo pouze 2 % respondentů. Na stupnici protikladných emocí **příjemnost – nepříjemnost** působila ukázka „příjemně“ na 58 % a „spíše příjemně“ na 34 % respondentů. Emoci „nepříjemnosti“ nepocítil žádný z respondentů, pouze 8 % pocítilo neutrální emoci. Na škále **optimismus – pesimismus** byly zaznamenány optimistické emoce u 72 % respondentů. „Spíše optimismus“ pocítilo 26 % respondentů. U zbylých odpovědí emočně reagovala pouze 2 % respondentů na „spíše pesimismus“.

Na základě těchto výsledků je možné konstatovat, že poslech žánru R&B/soul vyvolává u adolescentů pozitivní emoce a není spojen s negativními emocemi. Zájem a obliba tohoto hudebního žánru ze strany adolescentů může být tedy přímo spojena s pociťováním pozitivních emocí při jeho poslechu.

U hudebního žánru rap/hiphop byla zaznamenána „radost“ u 72 % respondentů. „Spíše radost“ pocítilo 14 % a neutrální emoce vykazuje 8 % respondentů. Negativní emoce byly upozorovány u odpovědi „spíše hněv“, a to 4 % a u odpovědi „hněv“, a to pouze 2 %. Na škále **příjemnost – nepříjemnost** pocítilo příjemné emoce 54 % respondentů a „spíše příjemně“ emoce 36 % respondentů. Ukázka působila optimisticky na 42 % respondentů a „spíše optimisticky“ na 22 % respondentů. Neutrální emoce pocítilo 32 % respondentů a negativní emoce vykazují u obou odpovědí pouze 2 % respondentů.

Z celkových výsledků lze vyvodit, že poslech žánru rap/hiphop vyvolává u adolescentů převážně pozitivní emoce. Je možné, že adolescenti záměrně vyhledávají tento žánr, aby pociťovali tyto emoce. Z výsledků dále vyplývá, že pouze minimum respondentů pociťuje u rapu/hiphopu negativní emoce, a proto tento žánr nemusí mít v oblibě.

Dalším preferovaným žánrem adolescentů je disco, u jehož ukázky pocítilo emoci „radost“ 66 % respondentů a „spíše radost“ 24 % respondentů. Neutrální emoce vykazuje 8 % respondentů a „spíše hněv“ jen 2 % respondentů. Negativní emoci „hněvu“ nepocítil žádný z respondentů. Ukázka dále působila „příjemně“ na 52 % a „spíše příjemně“ na 30 % respondentů. Neutrální emoce vykazuje 16 % respondentů a „spíše nepříjemnost“ pocítilo 2 % respondentů. „Nepříjemně“ nepůsobil žánr na žádného z respondentů. Na škále **optimismus – pesimismus** pocítilo emoci „optimismu“ 58 % a „spíše optimismus“

32 % respondentů. Neutrální emoce pocítilo 8 % a „pesimisticky“ působil žánr na 2 % respondentů. „Spíše pesimismus“ nevykazuje žádný z respondentů.

Výsledky emocionálních reakcí u žánru disco naznačují, že poslechem tohoto žánru jsou u adolescentů vyvolány převážně pozitivní emoce. Respondenti pocítili především radost a příjemné pocity, zatímco negativní emoce, jako je hněv nebo nepříjemnost, nebyly vůbec zaznamenány. Emoce optimismu byly také často uváděny. Z těchto výsledků lze vyvodit, že disco je žánr, který se adolescentům líbí a který vyvolává převážně pozitivní emocionální reakce.

Poslední adolescenty preferovaný žánr elektro dance vyvolal na škále **radost – hněv** emoci „radosti“ u 64 % a „spíše radosti“ u 16 % respondentů. Neutrální emoce pocítilo 12 % a „spíše hněv“ 8 % respondentů. Emoci „hněvu“ nevykazuje žádný z respondentů. „Příjemně“ působil elektro dance na 44 % a na 30 % respondentů „spíše příjemně“. Neutrální emoce byla zaznamenána u 22 % respondentů a negativní emoce u 2 % respondentů u obou negativních odpovědí. Při poslechu elektro dance pocítuje „optimismus“ 66 % respondentů a „spíše optimismus“ 18 % respondentů. Neutrální postoj vykazuje 12 % a „spíše pesimismus“ vykazují 4 % respondentů. „Pesimismus“ nepocítil žádný z respondentů.

Tyto výsledky ukazují, že většina respondentů pocítuje radost a optimismus při poslechu žánru elektro dance, zatímco hněv a pesimismus jsou méně běžnými emocemi spojenými s touto hudbou. Jedná se o hudbu energickou s rychlými tempy a dle výsledů má pozitivní vliv na emoce adolescentů.

Z výsledků uvedených výše vyplývá, že hudba, kterou preferují adolescenti (R&B/soul, rap/hiphop, disco, elektro dance) vyvolává při jejím poslechu převážně pozitivní emocionální reakce (radost, příjemnost, optimismus). Proto je hypotéza č. 2 (žánry, které preferují adolescenti, vyvolávají převážně pozitivní psychické stavy) potvrzena.

6.5 Vyhodnocení hypotézy č. 3

Žánry, které preferují adolescenti, vyvolávají převážně dynamizující psychické stavy (zábavnost, energie, uvolnění).

Následující tabulka obsahuje získaná data z dotazníkového šetření týkající se převažujících dynamizujících emocí (zábavnost – nuda, energie – klid, uvolnění – napětí) vyvolaných poslechem ukázek. Uvedená data se týkají žánrů, které dle výsledků výzkumu preferují adolescenti. Ke každému žánru jsou přiřazeny zkoumané dynamizující emoce a jejich výsledky jsou uvedeny v procentech na základě získaných odpovědí.

R&B/soul	Zábavnost	Spíše zábavnost	Nevím	Spíše nuda	Nuda
	78 %	20 %	2 %	0 %	0 %
	Uvolnění	Spíše uvolnění	Nevím	Spíše napětí	Napětí
	56 %	24 %	16 %	4 %	0 %
	Energie	Spíše energie	Nevím	Spíše klid	Klid
70 %	20 %	8 %	2 %	0 %	
Rap/hiphop	Zábavnost	Spíše zábavnost	Nevím	Spíše nuda	Nuda
	70 %	20 %	6 %	4 %	0 %
	Uvolnění	Spíše uvolnění	Nevím	Spíše napětí	Napětí
	34 %	34 %	22 %	8 %	2 %
	Energie	Spíše energie	Nevím	Spíše klid	Klid
78 %	16 %	2 %	4 %	0 %	
Disco	Zábavnost	Spíše zábavnost	Nevím	Spíše nuda	Nuda
	76 %	14 %	8 %	2 %	0 %
	Uvolnění	Spíše uvolnění	Nevím	Spíše napětí	Napětí
	50 %	28 %	12 %	6 %	4 %
	Energie	Spíše energie	Nevím	Spíše klid	Klid
78 %	20 %	0 %	2 %	0 %	
Elektro dance	Zábavnost	Spíše zábavnost	Nevím	Spíše nuda	Nuda
	68 %	14 %	12 %	4 %	2 %
	Uvolnění	Spíše uvolnění	Nevím	Spíše napětí	Napětí
	40 %	26 %	14 %	18 %	2 %
	Energie	Spíše energie	Nevím	Spíše klid	Klid
76 %	14 %	8 %	2 %	0 %	

Tab č. 24 Vyhodnocení hypotézy č. 3

Dle výsledků vycházejících z dotazníkového šetření byla u žánru R&B/soul zpozorována na škále **zábavnost – nuda** odpověď „zábavnost“ u 78 % respondentů a „spíše zábavnost“ u 20 % respondentů. Negativní reakce nevykazuje žádný z respondentů a neutrální postoj zaujímají pouze 2 % respondentů. Na stupnici **uvolnění – napětí** pocítilo „uvolnění“ 56 % a „spíše uvolnění“ 24 % respondentů. 16 % respondentů mělo neutrální emoce a pouze 4 % respondentů se přiklonilo k odpovědi „spíše napětí“. Žádný z respondentů nevykazuje emoce „napětí“. Pocity „energie“ vyvolala ukázka u 70 % respondentů a „spíše energie“ u 20 % respondentů. Neutrální postoj vykazuje 8 % respondentů a „spíše klid“ pouze 2 % respondentů.

Z výsledků vyplývá, že žánr R&B/soul vyvolává u adolescentů převážně pozitivní dynamizující emoce. Tento žánr adolescenty baví poslouchat, cítí se u něj uvolněně a také je dobíjí svou energií. Žánr R&B/soul adolescenty rozhodně nenudí a nevyvolává v nich pocity napětí ani uklidnění (neuspává je).

Hudební žánr rap/hiphop na stupnici **zábavnost – nuda** vykazuje „zábavnost“ u 70 % respondentů a „spíše zábavnost“ u 20 %. Neutrální postoj zaujalo 6 % respondentů a „spíše nudu“ pocítila při ukázce pouze 4 % respondentů. Na škále **uvolnění – napětí** pocítilo „uvolnění“ 34 % respondentů stejně jako „spíše uvolnění“. Neutrální postoj mělo 22 % respondentů a „spíše napětí“ vykazuje 8 %. Vyloženě pocity „napětí“ byly zpozorovány u 2 % respondentů. Pocity „energie“ byly vyvolány u 78 % a „spíše energie“ u 16 % respondentů. Neutrální emoce vykazuje 2 % respondentů. Odpověď „spíše klid“ zvolilo 4 % respondentů a vyložený pocit „klidu“ nepocítil žádná respondent.

Z uvedených výsledků lze o žánru rap/hiphop vyvodit, že adolescenty nenudí, naopak je velmi baví a při jeho poslechu pocíťují uvolnění a energii. Tento žánr vyvolává převážně pozitivní dynamizující emoce u adolescentů.

Dalším adolescenty preferovaným žánrem je disco, jehož poslech baví 76 % respondentů. „Spíše zábavnost“ pocítilo při výzkumu 14 % respondentů a neutrální postoj zaujmulu 8 % respondentů. Pouze 2 % respondentů odpovědělo, že pocíťují „spíše nudu“ a žádný z respondentů se u žánru nenudil. Na škále **uvolnění – napětí** způsobil žánr „uvolnění“ u 50 % a „spíše uvolnění“ u 28 % respondentů. Neutrální emoce na této škále vykazuje 12 % respondentů. „Spíše napětí“ pocítilo 6 % a vyloženě „napětí“ pouze 4 % respondentů. Na stupnici **energie – klid** byla zpozorována emoce „energie“ u 78 % a „spíše energie“ u 20 % respondentů. Odpověď „spíše klid“ zvolilo 2 % respondentů a vyloženě „klid“ či neutrální emoce nikdo z respondentů na sobě nepocíťoval.

Z výsledků jasně vyplývá, že disco je také žánrem, který adolescenty baví, dodává jim pocit energie, uvolnění a rozhodně je nenudí. Hudební žánr disco vyvolává u adolescentů převážně pozitivní dynamizující emoce, které záměrně vyhledávají.

U hudebního žánru elektro dance bylo zjištěno, že při jeho poslechu pociťuje „zábavnost“ 68 % respondentů a „spíše zábavnost“ 14 % respondentů. Neutrální postoj vykazuje 12 % respondentů. 4 % respondentů pociťovalo při poslechu „spíše nudu“ a pouze 2 % respondentů „nudu“. Na škále **uvolnění – napětí** pociťovalo „uvolnění“ 40 respondentů a „spíše uvolnění“ 26 % respondentů. 14 % zaujmul neutrální postoj. „Spíše napětí“ vykazuje 18 % a „napětí“ pouze 2 % respondentů. Pocity „energie“ elektro dance vyvolal u 76 % a „spíše energie“ u 14 % respondentů. Neutrální postoj vykazuje 8 % respondentů. „Spíše klid“ pociťovalo 2 % respondentů a žádný z respondentů nepociťoval „klid“.

Z výzkumu vyplývá, že hudební žánr elektro dance je žánrem, který vzbuzuje u adolescentů především pocity energie, dále je to žánr, který adolescenty baví a rozhodně je nenudí. Při poslechu elektro dance se adolescenti také cítí uvolněně, proto se tento žánr hodí do klubů či k taneční zábavě. Celkově žánr elektro dance vyvolává u adolescentů převážně pozitivní dynamizující emoce.

Z výsledků uvedených výše vyplývá, že hudba, kterou preferují adolescenti (R&B/soul, rap/hiphop, disco, elektro dance) vyvolává při jejím poslechu převážně dynamizující psychické stavy (zábavnost, energie, uvolnění). Proto je hypotéza č. 3 (žánry, které preferují adolescenti, vyvolávají převážně dynamizující psychické stavy) potvrzena.

6.6 Zhodnocení praktické části

Praktická část vychází z cílů, které si autorka stanovila. Prvním cílem bylo zmapovat hudební preference dnešních adolescentů. Druhým cílem bylo zjistit, jaké emoce vyvolávají vybrané hudební žánry u posluchačů adolescentního věku. Po stanovení cílů, výzkumných otázek a hypotéz autorka zpracovala zvukový dotazník, který následně použila při realizaci výzkumu. Při zpracování zvukového dotazníku autorka nejprve vybírala 10 hudebních ukázek typických pro daný žánr a následně ke každému žánru přiřadila škálu protikladných emocí. Při výběru ukázek bylo složité najít opravdu typickou ukázkou pro daný žánr, protože spousta skladeb je složených z více žánru najednou.

Po sestavení dotazníku následovala samotná realizace výzkumu. Výzkum probíhal po malých skupinkách studentů v předmětu hra na hudební nástroj. Studenti byli nejdříve z dotazníku zděšeni, ale po řádném vysvětlení postupu pro vyplňování všichni chápali, co mají dělat. Autorka realizovala výzkum sama. Vždy pustila danou ukázkou a dle reakcí studentů poznala, zda skladbu znají či nikoli. Když skladbu znali, začali tancovat a zpívat. Při realizaci výzkumu autorka zjistila jistá úskalí zvukového dotazníku. Při pouštění ukázek si autorka všimla, že u otázek týkajících se hudebních preferencí někteří respondenti hodnotili ukázky, které znali, lépe než ty, které neznali vůbec. Když danou skladbu znali, automaticky odpovídali jedničku. Tím pádem respondenti nehodnotili skladbu dle obliby žánru, ale dle toho, zda skladbu znali. Protože si autorka tohoto způsobu odpovídání všimla až při realizaci výzkumu a dotazník nezahrnoval otázku, zda respondenti ukázkou znají, nelze toto tvrzení nijak statisticky doložit. Další úskalí, kterého si autorka při realizaci výzkumu všimla, se týká hudebního žánru č. 10, klasické hudby. Jelikož ukázkou klasické hudby byla pouštěna jako poslední, mohli ji respondenti v porovnání s předchozími ukázkami nonartificiální hudby hodnotit jako méně preferovanou. Kdyby byla klasická hudba v pořadí první, mohli by její preferenci respondenti hodnotit jinak, neboť by ji neměli s čím porovnávat. Jako nevýhodu zvukového dotazníku autorka vidí v tom, že při poslechu ukázky respondenti nemusí hodnotit preferenci daného žánru, ale jen oblibu dané skladby. Kdyby dotazník obsahoval jiné ukázky, výsledky by se mohly lišit.

Po vyhodnocení všech odpovědí autorka dospěla k závěru, že mezi nejpreferovanější hudební žánry adolescentů patří R&B/soul, rap/hiphop, disco a elektro dance. Protože mezi nejpreferovanější žánry mladých lidí nepatří pop music, nebylo možné potvrdit hypotézu č. 1. Naopak hypotézy č. 2 a č. 3 potvrzeny byly.

Závěr

Diplomová práce se zabývala hudebními preferencemi a vlivem hudebních žánrů na emocionální prožívání adolescentů. Cílem této práce bylo především zmapovat hudební preference dnešních mladých lidí, neboť v průběhu času došlo ke změnám v oblasti hudebních trendů, populární hudby a dále vznikají nové žánry. Dalším cílem bylo zjistit, jaké emoce pociťují adolescenti při poslechu vybraných hudebních žánrů. Práce se také zabývala tím, zda mají preferované žánry adolescentů nějaké společné vlastnosti a zda se na jejich základě dá vyvodit obecně oblíbená hudební kategorie.

V teoretické části jsem se věnovala pojmům hudební preference a vkus, faktorům ovlivňující hudební preference a roli hudby v běžném životě adolescentů. Další kapitola se zabývala významnými českými i zahraničními výzkumy, na které jsem navazovala ve výzkumné části práce. Třetí kapitola byla zaměřena na hudbu a její vliv na emocionální složky osobnosti adolescentů, prožitky při poslechu hudby, emoční reakce dle typů hudby, proces proměny hudby v emoce a teorii primárních emocí. Poslední kapitola teoretické části byla věnována adolescenci a jejímu teoretickému pojetí, socializaci, změnám a identitě během období dospívání.

V rámci praktické části práce jsem provedla kvantitativní výzkum za pomoci zvukového dotazníku a ukázek 10 vybraných hudebních žánrů (pop music, rock/hardrock, heavy metal, country/folk, rap/hiphop, R&B/soul, elektro dance, jazz, disco a klasická hudba). Průzkum byl proveden se studenty školy Gymnázia Jana Blahoslava a Střední pedagogické školy v Přerově. Zvukový dotazník zjišťoval, které hudební žánry, na základě puštěných ukázek, mají adolescenti v oblibě. Dále zjišťoval, jaké emoce při poslechu těchto žánrů adolescenti pociťují.

Z výsledků provedeného kvantitativního výzkumu vyplývá, že nejpreferovanějšími hudebními žánry adolescentů jsou R&B/soul, rap/hiphop, disco a elektro dance. Naopak mezi nejméně preferované žánry patří klasická hudba, heavy metal a country/folk. Byl zjištěno, že preferované hudební žánry mají na emoční prožívání mladých lidí pozitivní vliv. Při poslechu prožívají emoce radosti, energie, zábavy, uvolnění či optimismu. Naopak nepreferované žánry je velice nudí. Výzkum dále ukázal, že mladí lidé preferují hudbu s výraznými rytmy, rychlými tempy a mnohdy i s jednoduchou harmonickou strukturou (R&B/soul, rap/hiphop, disco a elektro dance).

Výsledky této práce mohou pomoci učitelům hudební výchovy více porozumět hudebním preferencím adolescentů a jejich prožívaným emocím a začlenit více tyto žánry do výuky.

Zdroje

Seznam použité literatury

BEK, Mikuláš. *Hudební posluchači v České republice 2001*. Brno: Ústav hudební vědy FF MU, 2003.

BEK, Mikuláš. *Konzervatoř Evropy? K sociologii české hudebnosti*. Praha: KLP - Koniasch Latin Press, 2003. 278 s. musicologica.cz, sv. 1. ISBN 80-85917-99-8.

BERLYNE, E. Daniel. *Aesthetics and psychobiology*. New York: Appleton Century Crofts, 1971. ISBN 9780390086709.

BURJANEK, Josef. a PEJHOVSKÝ, Emil. *Hudební zájmy v pubertě*. Musikologie 1, 1938.

CEJP, Martin., MAŘÍKOVÁ, Iva. *Postoje české veřejnosti k hudebnímu umění*. Praha: Ústav pro výzkum kultury, 1976.

CRHA, Bedřich. a kol. *Výzkum hudebních preferencí vysokoškolské mládeže*. Brno: Masarykova univerzita, 2012. ISBN 978-80-210-6633-5.

FRANĚK, Marek. *Hudební psychologie*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2005. ISBN 9788024609632.

FRANĚK, Marek a MUŽÍK, Pavel. *Hudební preference a její souvislosti s některými osobnostními rysy* [online]. *Acta musicologica*, 3, 2006, [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: URL: <http://acta.musicologica.cz/06-03/0603s02t.html>

GANS, J. Herbert. *Popular culture and high culture: an analysis and evaluation of taste*. New York: Basic Books, 1974.

GABRIELSSON, Alf. a LINDSTRÖM, Siv. *On strong experience of music* [online]. 1993, *Musikpsychologie. Jahrbuch der Deutschen Gesellschaft für Musikpsychologie*, 10, [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: doi: 10.1177/102986490300700201

CUMMINGS, Mark, Anita L. GREENE a Katherine H. KARRAKER. *Life-span Developmental Psychology* [online]. New York, 1991 [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.4324/9781315807867>

JAKOBOVITS, Leon. *Studies of fads: I. The "Hit Parade."* *Psychological Reports* [online]. 1966, (18), 443–450, [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.2466/pr0.1966.18.2.443>

KARBUSICKÝ, Vladimír a Jaroslav KASAN. *Výzkum současné hudebnosti*. Díl 2., výzkum z roku 1965 - 66. Praha: Svoboda, 1969.

KOŘÍNEK, Daniel. *Volba hudebního žánru v adolescenci a její vliv na utváření identity*. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta v Brně, Ústav psychologie, 2008.

KRUŽÍKOVÁ, Lenka a Jiří LUSKA a kol. *Proměny hudební pedagogiky ve výzkumu a aplikacích*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2022. ISBN 978-80-244-6279-0.

MACEK, Petr. *Adolescence*. 2 vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-17178-747-7.

MACEK, Petr. *Karel Vetterl a počátky brněnského rozhlasového vysílání*. *Musicologica Brunensia* [online]. 2013, 48(1), 79-85 [cit. 2023-06-10]. ISSN 12120391. Dostupné z: doi:10.5817/MB2013-1-10

MASLOW, H. Abraham. *Motivation and Personality*. New York: Harper & Brothers, 1954. ISBN 978-0-06-041987-5.

MUŽÍK, Pavel. *Hudba v životě adolescentů. Hudební preference v souvislostech*. Disertační práce. Pedagogická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, Katedra hudební výchovy, 2009.

NAKONEČNÝ, Milan. *Lidské emoce*. Praha: Academia, 2000. ISBN 80-200-0763-6.

PLUTCHIK, Robert. *A general psychoevolutionary theory of emotion*. New York: Academic, 1980.

PLUTCHIK, Robert. *The nature of emotions* [online]. 2001, *American Scientist*, 89 (4), 344-350, [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: doi:10.1511/2001.4.344

POLÁČKOVÁ ŠOLCOVÁ, Iva. *Emoce: regulace a vývoj v průběhu života: funkce a zákonitosti emocí, sociální a kulturní souvislosti, měření emocí*. Praha: Grada, 2018. *Psyché* (Grada). ISBN 978-80-247-5128-3.

POLEDŇÁK, Ivan. *ABC stručný slovník hudební psychologie*. 1. vyd. Praha: Editio Supraphon, 1984.

POWELL, John. *Emoční síla krásných zvuků, aneb, Proč máme rádi hudbu: regulace a vývoj v průběhu života: funkce a zákonitosti emocí, sociální a kulturní souvislosti, měření emocí*. Olomouc: ANAG, [2018]. *Psyché* (Grada). ISBN 978-80-7554-162-8.

RENTFROW, Peter. J. a GOSLING, Samuel. D. *The do re mi's of everyday life: the structure and personality correlates of music preference* [online]. 2003, *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(6), 1236–1256, [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1037/0022-3514.84.6.1236>

ROSENGREN, Karl a WENNER, Lawrence a PALMGREEN, Philip. *Media Gratifications Research*. Beverly Hills, 1985.

RUSSELL, A. Phillip. *Effects of repetition on the familiarity and likeability of popular music recordings* [online]. 1987, *Psychology of Music*, 15 [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: [/doi.org/10.1177/0305735687152](https://doi.org/10.1177/0305735687152)

RUSSELL, A. Phillip. *Musical taste and society. The Social Psychology of Music*, Oxford: Oxford University Press, 1997.

SCHWARZ, D. Kelly. a FOUTS, T. Gregory. *Music preferences, personality style, and developmental issues of adolescents*. *Journal of Youth and Adolescence* [online]. 2003, vol.32 (3), pp 205, [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: [doi:10.1023/A:1022547520656](https://doi.org/10.1023/A:1022547520656)

STEELE, R. Jeanne a BROWN, D. Jane. *Adolescent room culture: Studying media in the context of everyday life*. *Journal of Youth and Adolescence* [online]. 1995, 24(5), 551–576 [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: [doi:10.1007/BF01537056](https://doi.org/10.1007/BF01537056)

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-717-8308-0.

SEDLÁK, František a VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební psychologie pro učitele*. Praha: Karolinum, 2013.

SEZNAM OBRÁZKŮ:

Obr. č. 1 Vztah mezi oblíbeností hudby a aktivačním potenciálem, (Berlyne, 1971).....	10
Obr. č. 2 Plutchikův model emocí, (Poláčková Šolcová, 2018).....	28

SEZNAM GRAFŮ:

Graf č. 1 procentuální vyjádření preferencí respondentů	44
---	----

SEZNAM TABULEK

Tab č. 1 Faktorové dimenze hudby, (Franěk, Mužík, 2006).....	14
Tab č. 2 Pořadí oblíbenosti hudebních žánrů. Tabulka obsahuje průměrná skóre oblíbenosti, kdy vyšší skóre znamená vyšší oblíbenost, (Franěk, Mužík, 2006).....	15
Tab č. 3 Ukázky hudebních žánrů, (Crha a kol., 2013).....	20
Tab č. 4 Ukázky klasické hudby, (Crha a kol., 2013).....	21
Tab č. 5 Výsledky hudebních preferencí - romantismus (Crha a kol., 2013)	22
Tab č. 6 Výsledky hudebních preferencí – folk, (Crha a kol., 2013).....	22
Tab č. 7 Výsledky hudebních preferencí výzkumu, (Crha a kol., 2013)	23
Tab č. 8 Charakteristika hudební skladby a vyvolaná emoce, (Powell, 2018).....	28
Tab č. 9 Výsledky výzkumu dle průměrné hodnoty	41
Tab č. 10 Výsledky výzkumu dle procentuálního podílu.....	42
Tab č. 11 Emocionální výsledky žánru pop music.....	45
Tab č. 12 Emocionální výsledky žánru rock/hardrock.....	46
Tab č. 13 Emocionální výsledky žánru heavy metal.....	47
Tab č. 14 Emocionální výsledky žánru country a folk.....	48
Tab č. 15 Emocionální výsledky žánru rap/hiphop.....	49
Tab č. 16 Emocionální výsledky žánru R&B/soul.....	50
Tab č. 17 Emocionální výsledky žánru elektro dance.....	51
Tab č. 18 Emocionální výsledky žánru jazz.....	52
Tab č. 19 Emocionální výsledky žánru disco.....	53
Tab č. 20 Emocionální výsledky žánru klasická hudba	54
Tab č. 21 Výsledky hudebních preferencí žánru rap/hiphop, elektro dance a pop	55
Tab č. 22 Procentuální vyhodnocení hypotézy č. 1.....	56
Tab č. 23 Vyhodnocení hypotézy č. 2	58

Tab č. 24 Vyhodnocení hypotézy č. 3	61
---	----

Přílohy

DOTAZNÍK HUDEBNÍCH PREFERENCÍ A EMOCIONÁLNÍCH REAKCÍ ADMINISTRÁTORA

Dobrý den, jmenuji se Petra Skácelík Šulcová a jsem studentka 2. ročníku navazujícího studia Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Ráda bych Vás požádala o vyplnění dotazníku na téma hudební preference a emocionální reakce adolescentů. Dotazník je anonymní a všechna data budou využita pouze jako podklad pro moji diplomovou práci. Děkuji za spolupráci.

Postup:

U každého žánru zakroužkuj číslo podle tvé hudební preference. 1 – Velice se mi líbí, 2 – docela se mi líbí, 3 – nevím, 4 – moc se mi nelíbí, 5 – vůbec se mi nelíbí. U otázky b) zakroužkuj číslo, dle toho, jakou emoci jsi prožil při poslechu ukázky.

1) Pop (Madonna – Like a Prayer)

a) Jak se ti líbí tato ukázka?

1 - 2 - 3 - 4 - 5

Velice se mi líbí

Nevím, nemám žádný názor

Vůbec se mi nelíbí

b) Převažující emoce vyvolaná poslechem ukázky:

- a) Radost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 hněv
- b) Zábavnost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 nuda
- c) Uvolnění 1 – 2 – 3 - 4 – 5 napětí
- d) Příjemnost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 nepříjemnost
- e) Optimismus 1 – 2 – 3 - 4 – 5 pesimismus
- f) Energie 1 – 2 – 3 - 4 – 5 klid

2) Rock/hardrock (Alice Cooper – Poison)

a) Jak se ti líbí tato ukázka?

1 - 2 - 3 - 4 - 5

Velice se mi líbí

Nevím, nemám žádný názor

Vůbec se mi nelíbí

b) Převažující emoce vyvolaná poslechem ukázky:

- a) Radost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 hněv
- b) Zábavnost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 nuda
- c) Uvolnění 1 – 2 – 3 - 4 – 5 napětí
- d) Příjemnost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 nepříjemnost
- e) Optimismus 1 – 2 – 3 - 4 – 5 pesimismus
- f) Energie 1 – 2 – 3 - 4 – 5 klid

3) Heavy metal (Helloween – Judas)

a) Jak se ti líbí tato ukázka?

1 - 2 - 3 - 4 - 5

Velice se mi líbí

Nevím, nemám žádný názor

Vůbec se mi nelíbí

b) Převažující emoce vyvolaná poslechem ukázky:

- a) Radost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 hněv
- b) Zábavnost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 nuda
- c) Uvolnění 1 – 2 – 3 - 4 – 5 napětí
- d) Příjemnost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 nepříjemnost
- e) Optimismus 1 – 2 – 3 - 4 – 5 pesimismus
- f) Energie 1 – 2 – 3 - 4 – 5 klid

4) Country a folk (Johnny Cash – I Walk the Line)

a) Jak se ti líbí tato ukázka?

1 - 2 - 3 - 4 - 5

Velice se mi líbí

Nevím, nemám žádný názor

Vůbec se mi nelíbí

b) Převažující emoce vyvolaná poslechem ukázky:

- a) Radost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 hněv
- b) Zábavnost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 nuda
- c) Uvolnění 1 – 2 – 3 - 4 – 5 napětí
- d) Příjemnost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 nepříjemnost
- e) Optimismus 1 – 2 – 3 - 4 – 5 pesimismus
- f) Energie 1 – 2 – 3 - 4 – 5 klid

5) Rap/Hiphop (Eminem – Not Afraid)

a) Jak se ti líbí tato ukázka?

1 - 2 - 3 - 4 - 5

Velice se mi líbí

Nevím, nemám žádný názor

Vůbec se mi nelíbí

b) Převažující emoce vyvolaná poslechem ukázky:

- a) Radost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 hněv
- b) Zábavnost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 nuda
- c) Uvolnění 1 – 2 – 3 - 4 – 5 napětí
- d) Příjemnost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 nepříjemnost
- e) Optimismus 1 – 2 – 3 - 4 – 5 pesimismus
- f) Energie 1 – 2 – 3 - 4 – 5 klid

6) R&B/soul (Ray Charles – Hit the Road Jack)

a) Jak se ti líbí tato ukázka?

1 - 2 - 3 - 4 - 5

Velice se mi líbí

Nevím, nemám žádný názor

Vůbec se mi nelíbí

b) Převažující emoce vyvolaná poslechem ukázky:

- a) Radost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 hněv

- b) Zábavnost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 nuda
- c) Uvolnění 1 – 2 – 3 - 4 – 5 napětí
- d) Příjemnost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 nepříjemnost
- e) Optimismus 1 – 2 – 3 - 4 – 5 pesimismus
- f) Energie 1 – 2 – 3 - 4 – 5 klid

7) Elektro dance (Avicii – Levels)

a) Jak se ti líbí tato ukázka?

1 - 2 - 3 - 4 - 5

Velice se mi líbí

Nevím, nemám žádný názor

Vůbec se mi nelíbí

b) Převažující emoce vyvolaná poslechem ukázky:

- a) Radost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 hněv
- b) Zábavnost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 nuda
- c) Uvolnění 1 – 2 – 3 - 4 – 5 napětí
- d) Příjemnost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 nepříjemnost
- e) Optimismus 1 – 2 – 3 - 4 – 5 pesimismus
- f) Energie 1 – 2 – 3 - 4 – 5 klid

8) Jazz (Frank Sinatra – Come Fly With Me)

a) Jak se ti líbí tato ukázka?

1 - 2 - 3 - 4 - 5

Velice se mi líbí

Nevím, nemám žádný názor

Vůbec se mi nelíbí

b) Převažující emoce vyvolaná poslechem ukázky:

- a) Radost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 hněv
- b) Zábavnost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 nuda
- c) Uvolnění 1 – 2 – 3 - 4 – 5 napětí
- d) Příjemnost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 nepříjemnost
- e) Optimismus 1 – 2 – 3 - 4 – 5 pesimismus
- f) Energie 1 – 2 – 3 - 4 – 5 klid

9) Disco (Haddaway – What Is Love)

a) Jak se ti líbí tato ukázka?

1 - 2 - 3 - 4 - 5

Velice se mi líbí

Nevím, nemám žádný názor

Vůbec se mi nelíbí

b) Převažující emoce vyvolaná poslechem ukázky:

- a) Radost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 hněv
- b) Zábavnost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 nuda
- c) Uvolnění 1 – 2 – 3 - 4 – 5 napětí
- d) Příjemnost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 nepříjemnost
- e) Optimismus 1 – 2 – 3 - 4 – 5 pesimismus
- f) Energie 1 – 2 – 3 - 4 – 5 klid

10) Klasická hudba (Leoš Janáček – Mládí)

a) Jak se ti líbí tato ukázka?

1 - 2 - 3 - 4 - 5

Velice se mi líbí

Nevím, nemám žádný názor

Vůbec se mi nelíbí

b) Převažující emoce vyvolaná poslechem ukázky:

- a) Radost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 hněv
- b) Zábavnost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 nuda
- c) Uvolnění 1 – 2 – 3 - 4 – 5 napětí
- d) Příjemnost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 nepříjemnost
- e) Optimismus 1 – 2 – 3 - 4 – 5 pesimismus
- f) Energie 1 – 2 – 3 - 4 – 5 klid

11) Pohlaví: ŽENA x MUŽ

12) Věk:

DOTAZNÍK HUDEBNÍCH PREFERENCÍ A EMOCIONÁLNÍCH REAKCÍ

Dobrý den, jmenuji se Petra Skácelík Šulcová a jsem studentka 2. ročníku navazujícího studia Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Ráda bych Vás požádala o vyplnění dotazníku na téma hudební preference a emocionální reakce adolescentů. Dotazník je anonymní a všechna data budou využita pouze jako podklad pro moji diplomovou práci. Děkuji za spolupráci.

Postup:

U každého žánru zakroužkuj číslo podle tvé hudební preference. 1 – Velice se mi líbí, 2 – docela se mi líbí, 3 – nevím, 4 – moc se mi nelíbí, 5 – vůbec se mi nelíbí. U otázky b) zakroužkuj číslo, dle toho, jakou emoci jsi prožil při poslechu ukázky.

1) Pop

b) Jak se ti líbí tato ukázka?

1 - 2 - 3 - 4 - 5

Velice se mi líbí

Nevím, nemám žádný názor

Vůbec se mi nelíbí

b) Převažující emoce vyvolaná poslechem ukázky:

- a) Radost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 hněv
- b) Zábavnost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 nuda
- c) Uvolnění 1 – 2 – 3 - 4 – 5 napětí
- d) Příjemnost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 nepříjemnost
- e) Optimismus 1 – 2 – 3 - 4 – 5 pesimismus
- f) Energie 1 – 2 – 3 - 4 – 5 klid

2) Rock/hardrock

a) Jak se ti líbí tato ukázka?

1 - 2 - 3 - 4 - 5

Velice se mi líbí

Nevím, nemám žádný názor

Vůbec se mi nelíbí

b) Převažující emoce vyvolaná poslechem ukázky:

- a) Radost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 hněv
- b) Zábavnost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 nuda
- c) Uvolnění 1 – 2 – 3 - 4 – 5 napětí
- d) Příjemnost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 nepříjemnost
- e) Optimismus 1 – 2 – 3 - 4 – 5 pesimismus
- f) Energie 1 – 2 – 3 - 4 – 5 klid

3) Heavy metal

a) Jak se ti líbí tato ukázka?

1 - 2 - 3 - 4 - 5

Velice se mi líbí

Nevím, nemám žádný názor

Vůbec se mi nelíbí

b) Převažující emoce vyvolaná poslechem ukázky:

f) Energie 1 – 2 – 3 - 4 – 5 klid

7) Elektro dance

a) Jak se ti líbí tato ukázka?

1 - 2 - 3 - 4 - 5

Velice se mi líbí

Nevím, nemám žádný názor

Vůbec se mi nelíbí

b) Převažující emoce vyvolaná poslechem ukázky:

- a) Radost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 hněv
- b) Zábavnost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 nuda
- c) Uvolnění 1 – 2 – 3 - 4 – 5 napětí
- d) Příjemnost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 nepříjemnost
- e) Optimismus 1 – 2 – 3 - 4 – 5 pesimismus
- f) Energie 1 – 2 – 3 - 4 – 5 klid

8) Jazz

a) Jak se ti líbí tato ukázka?

1 - 2 - 3 - 4 - 5

Velice se mi líbí

Nevím, nemám žádný názor

Vůbec se mi nelíbí

b) Převažující emoce vyvolaná poslechem ukázky:

- a) Radost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 hněv
- b) Zábavnost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 nuda
- c) Uvolnění 1 – 2 – 3 - 4 – 5 napětí
- d) Příjemnost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 nepříjemnost
- e) Optimismus 1 – 2 – 3 - 4 – 5 pesimismus
- f) Energie 1 – 2 – 3 - 4 – 5 klid

9) Disco

a) Jak se ti líbí tato ukázka?

1 - 2 - 3 - 4 - 5

Velice se mi líbí

Nevím, nemám žádný názor

Vůbec se mi nelíbí

b) Převažující emoce vyvolaná poslechem ukázky:

- a) Radost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 hněv
- b) Zábavnost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 nuda
- c) Uvolnění 1 – 2 – 3 - 4 – 5 napětí
- d) Příjemnost 1 – 2 – 3 - 4 – 5 nepříjemnost
- e) Optimismus 1 – 2 – 3 - 4 – 5 pesimismus
- f) Energie 1 – 2 – 3 - 4 – 5 klid

10) Klasická hudba

a) Jak se ti líbí tato ukázka?

